Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 44 (1183) ГОД XXIII БЕЛАСТОК 29 КАСТРЫЧНІКА 1978 г. ЦАНА 60 гр.

Па роднай зямлі. *Раніца ў нядзелю ў Кнарыдах.* *Фота М. Шаховіча.*

СУСТРЭЧЫ

Юнак з Глыбоччыны

Сярод вірыстых вадаваротаў і трагічных пераломаў, якіх **Тамашу Кірылаву** не паскупіла жыццё, і без спецыяльнага даследавання не цяжка заўважыць сталасць гэтага чалавека ў служэнні сфармаваўшымся ў яго яшчэ ў юнацтве высакародным ідэалам.

Мо гэтаму спрыяў яго жыццёвы шлях? Бо так ужо склалася, што Тамаш прыйшоў на свет першынцам у маладой сям'і шляхцянкі-каталічкі і селяніна-старавера ў глыбі беларускіх зямель, у вёсцы Сорыкі на Глыбоччыне. Такому незвычайнаму мезальянсу ў былой Заходняй Беларусі ніхто не благаславіў: ні разрослы род ганарлівай засцянковай шляхты, ні наглуха замкнутая ў сабе абшчына стараавераў. Адзінай падпорай для маладых было іх узаемнае шчырае каханне. Нават калі паявілася ў іх у 1925 годзе гэтае першае дзіця, за яго рэлігійную прыналежнасць разгарнулася цэлае змаганне: родзічы бацькі спачатку ахрысцілі яго ў маленнай па стараверчаскаму абраду, а затым сям'я маткі, залучыўшы зручны момант, завезла яго да паўторнага хрышчэння ў касцёл. І не дзіва, што ў пошуках спакою ад усяго гэтага ды самастойнага кавалка хлеба бацька Тамаша падаўся на працу ў капальню вугалю ў паўночную Францыю і неўзабаве забраў туды жонку з сынам. І давялося хлопчыку расці ў тым шматнацыянальным рабочым асяроддзі, дзе хоць сапраўдная французская мова была чуваць на вуліцы, у розных установах і ў дзяржаўнай школе, але з суседзямі і ў эміграцкай „чацвярговай“ школцы гаварылася па-польску, у хаце ж паміж сабою — па-беларуску.

Дзесяцігадовым хлапчуком Тамаш разам з засумаваўшымі да родных мясцін бацькамі вярнуўся ў Сорыкі. Пасля заканчэння пачатковай школы марыў ён аб навуцы ў гімназіі, але ў бацькі, занятага будаваннем свайго „футара“ на 6-гектаровай „бацькаўшчыне“ і 3-х гектарах „пасажнага“ па жонцы, не было як канца з канцамі звесці, і хлопцу давялося заняцца пасвіннем дабытку. Яго мары пачалі збывацца толькі з прыходам у Заходнюю Беларусь савецкай улады.

У сярэдняй школе ў Глыбокім ён з галавой акунуўся ў вучобу і грамадскую дзейнасць: дапамагаў іншым у вучобе, рэдагаваў школьную насценную газетку, спяваў у хоры, рыхтаваўся да ўступлення ў камсамол. Тады ён упершыню пачаў вучыцца беларускай мове, палюбіў яе, зачытваўся Я. Купалам, Я. Коласам, вершамі свайго земляка М. Танка. Таксама і сам спрабаваў пісаць. Свой першы змешчаны ў насценнай газеце верш „Прыйшла вясна“ Т. Кірылаў яшчэ і сёння дасканала памятае, і з задавальненнем кладзе акцэнт на такія вось радкі:

(Працяг на стар. 4)

Новыя вершы

РОДНАЕ

Што больш звычайнае, як гэтая сасна,
убраная так строга-невыдумна?
Як гэтая рачулка, што плыве
паціху, нетаропка, ледзь прыкметна.
Альбо ручай, які бяжыць, імчыць,
гарэзны, па-наіўнаму празрысты,
Ці гэтыя гасцінныя палі, яны заўжды адчынены —
заходзьце!

Але,
Дзе б я ні быў, перада мной
У памяці, як фрэскі, выступаюць:
Палі, сасняк, рака, ручай, палі.

Павел Марціновіч

Беларускі музычальны агляд — 78. Іграе Стэфан Тыкаловіч з Мілейчыц. Фота М. Гайдука.

„ПРА ТЫХ, ШТО ВЫБРАЛІ СМЕРЦЬ“ — СЛЕДАМ РЭПАРЦЁРСКІХ ЗАПІСАК.

ЖЫВЫ СВЕДКА

Чалавек спыніў коней, запрэжаных у плуг, паглядзеў на мяне неяк дапытліва і тады адазваўся:

— Ага, значыць, вы хочаце ведаць пра гэтую точку, якая знаходзіцца на ўзгорку пад лесам за вёскай Машчона Каралеўская, калі ехаць шашой ад Радзівілаўкі ў Сямяцічы і Драгічын? О, я ведаю гэты дот! Там у вайну загінула 15 лейтэнантаў, 1 капітан і 1 сяржант. У пачатку акупацыі немцы прымусілі яўрэяў, каб яны замуравалі ўваход у гэты дот і так яны, значыць, гэтыя салдаты, аставаліся там аж да вызвалення, да жніўня 1944 года.

* ✲ *

Ён павесіў коням торбы з аўсяным кормам, а мы выгодна расселіся на ўзгорку пад лесам.

Пра гэтага чалавека ўспаміналі мне ўжо іншыя людзі. Язэп Капелька з Машчоны Каралеўскай назваў нават яго прозвішча: **Кузавінскі** з Мельніка над Бугам. Толькі імя яго я не ведаў, а ў Мельніку не адзін Кузавінскі... Дапамагла адна работніца гміннага ўпраўлення.

— Дзядзька мой Кузавінскі, — заявіла яна, пачуўшы, што я шукаю чалавека з такім прозвішчам. — Чула, як ён расказваў пра гэтыя бункеры ў Машчоне Каралеўскай... Жыве па-суседску са мной. Калі ласка, завяду...

Іван Кузавінскі, па бацьку Антонавіч, ад роду жыхар Мельніка, сапраўды аказаўся тым чалавекам, якога я шукаў, каб адкрыць тайну геройскай, але і пакутніцкай смерці гэтых воінаў, якія вышэй цанілі вернасць Радзіме ад уласнага жыцця.

* ✲ *

— Так, усіх іх бачыў я ўласнымі вачыма. Як толькі ўспомню, то і цяпер бачу іх быццам жывых. Стаяць вось маладыя, адзін у аднаго, па 21-22 гады... Гэта я ўласнаручна адчыніў ім той дот, у якім яны і загінулі...

* ✲ *

Ян Кузавінскі размяняў ужо сёмы дзесятак свайго жыцця. Давялося бачыць яму не адно чалавечае гора. Але цяпер, калі ўспомніў баявых таварышоў, голас яму задрыжаў, ён адвёў у бок пастарэлы, маршчынамі парэзаны твар... Я падаў яму папяросу, але ён адмовіўся, бо не курыць, і, супакоіўшыся, пачаў доўгі расказ пра свой ваенны лёс.

* ✲ *

— Першы раз, — гаварыў ён, — сутыкнуўся я з вайной яшчэ будучы падлёткам. У верасні 1939 года ўжо я сам ваяваў. Служыў на рачных суднах. Паўторна прызвалі мяне на ваенную службу 20 сакавіка 1941 года. На гэты раз у Чырвоную Армію, дзе запісалі мяне ў гідрасапёры. Можа таму, што вырас я над Бугам. Найперш трапіў я на хутар **Зводы** каля станцыі **Лышчыцы,** дзе знаходзіўся штаб дывізіі або арміі, дакладна не ведаю. Пасля ўступнага абучэння накіравалі нас у ваенны гарадок, які размяшчаўся ў лесе за вёскай Машчона Каралеўская. Там найперш трапіў я на кухню, а затым — у вартаўнічы ўзвод. Разам са мною быў яшчэ Вінцук Юркевіч з вёскі Мацькевічы, што па дарозе з Мельніка ў Сямяцічы праз Аслова, быў Галабурда з-пад Гайнаўкі, быў яшчэ адзін чалавек з Сямяціч, але ён ужо памёр. Былі і іншыя нашы землякі, аднак прозвішчы іх я ўжо забыў. Столькі ж часу прайшло...

* ✲ *

Якраз тады выпала мне чарга на варту. Дзесяць чалавек адпачывала, а другая дзесятка сцерагла гэтыя бункеры і іншыя склады з рознымі матэрыяламі і ўзбраеннем, якія знаходзіліся ў зоне нашага ваенгарадка.

Тады, у гэтую ноч, мая вартаўнічая служба распачыналася ў час ночы. Дык вечарам разам з іншымі сябрамі пайшлі мы на фільм.

Пасля фільма... Ён быў пра фінляндскую вайну. Паказвалі, як чырвонаармейцы бралі лінію нейкага Манерхейма ці Манергейма. Дык пасля гэтага фільма пайшоў я на варту. Камандзір па варце, лейтэнант, паставіў мяне пільнаваць вось гэтую точку.

* ✲ *

Спачатку ўсё было ціха і спакойна, як заўсёды. Толькі безупынку гру-

(Працяг на стар. 4)

Увага, чытачы!

Пара аднавіць падпіску „Нівы“ на 1979 год. Прымаюць яе аддзяленні РСВ „Прэса-Кніга-Рух“ і пошта да 25 лістапада 1978 г. (Нумар індэксу ў цэнніку: 36670).

ЦАНА ПАДПІСКІ:
на год — 28 зл. 80 гр.
на паўгода — 14 зл. 40 гр.
на квартал — 7 зл. 20 гр.

Адзінкі аграмаджанага сектара народнай гаспадаркі, установы, арганізацыі і ўсялякага роду прадпрыемствы заказваюць падпіску ў мясцовых аддзяленнях РСВ „Прэса-Кніга-Рух“, у мясцовасцях, у якіх гэтых аддзяленняў няма — у паштовых установах.

Індывідуальныя чытачы аплачваюць падпіску ў паштовых установах і ў пісьманосцаў.

Падпіску з даручэннем высылкі за граніцу прымае: **RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.**

Падпіска з даручэннем высылкі за граніцу вышэйшая за краёвую на 50 працэнтаў.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

КАМУНГАСЫ Ў КАЛГАСАХ

Многія з пасёлкаў Брэсцкай вобласці, як, напрыклад, Малеч, Аснежыца, Мухавец, Мір і шэраг іншых, маюць развітую камунальную гаспадарку. У калгасах і саўгасах ёсць ужо больш як 300 кіламетраў водапровода, звыш 100 кіламетраў каналізацыйных сетак.

Абслугоўваюць такія аб'екты, а таксама забяспечваюць насельніцтва газавымі балонамі, палівам, а часта і кармамі для хатняй жывёлы, будуюць і рамантуюць жыллё вяскоўцаў сельскія камбінаты і брыгады камунальнага абслугоўвання. За апошнія два гады яны выканалі заказаў на дзвесце з лішнім тысяч рублёў.

НОВЫ ЗАВОД

Будаўніцтва новага завода пачата ў Пінску. Ён будзе выпускаць карпусы і бранзалеты для наручных гадзіннікаў. Праектная магутнасць прадпрыемства разлічана на пяць мільёнаў вырабаў з нержавеючай сталі, а таксама храміраваных і пазалочаных. Першая чарга ўвойдзе ў строй у будучым годзе.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

85 гадоў назад

1 XI 1893 пам. Ян Матэйка, польскі мастак, стваральнік нацыянальнага гістарычнага жывапісу. Найбольш вядомыя карціны „Казань Скаргі“, „Рэйтан“, „Сабескі пад Венай“, „Касцюшка пад Рацлавіцамі“, „Грунвальдская бітва“.

25 гадоў назад

30 X 1953 пам. Імрэ Кальман, венгерскі кампазітар. Разам з Ф. Легарам стваральнік і гал. прадстаўнік т. зв. нававенскай аперэты. З 20 аперэт найбольш вядомы: „Княгіня чардаша“, „Баядэра“, „Графіня Марыца“, „Прынцэса цырка“, „Фіялка Манмартра“.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch“ oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 28 zł. 80 gr. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 2185. Nakład 7.800 egz. N-4

Помнікі зямлі беларускай. *Алея герояў у гор. Віцебску.*

Літаратурны палетак

„СЯРЭБРАНЫ ЯЗДОК“

Апошнюю кніжку Сакрата Яновіча трэба прызнаць важнай падзеяй не толькі ў творчых здабытках аўтара „Загонаў“, але і ў маштабах беларускага літаратурнага асяроддзя ў Польшчы. Кніжка „Сярэбраны яздок“ выйшла ў мінскім выдавецтве „Мастацкая літаратура“. Дагэтуль дзве кніжкі аўтараў з нашага асяроддзя фірмавала выдавецтва ў БССР.

Кола чытачоў твораў Сакрата Яновіча безупынна павялічваецца. Наглядаю я ў гэтым некаторую заканамернасць, каб не сказаць: якраз „мадэльнае становішча“. У 1969 годзе, на сродкі БГКТ выйшла з друку кніжка „Загоны“, якая прыдала пісьменніку значнасці ў мясцовым асяроддзі, а таксама выклікала зацікаўленне ім з боку польскіх перакладчыкаў славянскіх літаратураў. У выніку — польскі чытач атрымаў магчымасць пазнаёміцца з апавяданнямі Яновіча: у 1973 годзе паявілася кніжка „Вельке място Бялысток“. Цяпер жа творчасць Яновіча стала вядомай і ў Беларусі.

Кніжка „Сярэбраны яздок“ належным чынам сведчыць аб творчасці Сакрата Яновіча. Ёсць у ёй вялікі выбар апавяданняў ды мініяцюр (апрача ўжо публікаваных у „Загонах“ і „Велькім месце...“ — шматок новых, напісаных у апошні час), і добры кавалак прозы, менавіта аповесць „Сярэбраны яздок“. З яе і хачу я пачаць гаворку пра апошнюю кніжку беластоцкага пісьменніка. Да гэтага часу я быў знаёмы з творчасцю Яновіча як аўтара кароткіх апавяданняў, што знаходзяцца на сумежжы эпікі і лірыкі. (Пачатковы варыянт „Сярэбранага ездака“ публікавала „Ніва“).

Польская крытыка ад самага пачатку з „падазронасцю“ ставілася да пытання аб прыналежнасці Яновічавай творчасці да літаратурных гатункаў. Лічыла яго то паэтам, то празаікам. І вось, нечаканасць! „Сярэбранага ездака“ напісаў сапраўдны празаік. У гэтай аповесці знаходзім усе важнейныя рысы дагэтуляшняга пісьменніцтва Яновіча, і сведчыць яна адначасна аб удачным умельстве аўтара складаць сюжэт, ускладняць падзеі (у адпаведнасці з правіламі сенсацыйнасці!), і ўпэўнена праводзіць сваіх герояў. Яновіч цалкам добра адчувае сябе ў шырокім плане аповесці, гэтаксама, як і ў кароткіх формах.

Падзеі ў аповесці „Сярэбраны яздок“ звязаны з гісторыяй Студзеньскага паўстання ў Беларусі ды Літве. Галоўным яе героем з'яўляецца Кастусь Каліноўскі. З'явіўся Ён, бы метэор на фірмаменце гісторыі, пакідаючы за сабою доўгую смугу легендаў. Аповесць Сакрата Яновіча датычыць двух эпізодаў у біяграфіі Каліноўскага: здрады Парфіяновіча і выдавання славутай „Мужыцкай праўды“. Як я ўжо ўпамінаў, аўтар паслужыўся тут правіламі сенсацыйнага рамана. Падзеі ў „Сярэбраным ездаку“ пачынаюцца ў Вільні і разгортваюцца на Беласточчыне. Удзельнічаюць у іх канспіратары, паліцэйскія шпікі; узнікаюць нечаканыя сітуацыі, дзякуючы якім чытач далёка не абыякавы да ўзятай у рукі кніжкі. Галоўны герой амаль што не з'яўляецца на старонках аповесці, аднак жа ўвесь час адчуваецца ягоная прысутнасць. Шукае яго палкоўнік жандармерыі Лосеў, які кіруе контрразведчай сеткай; прымушае ён Парфіяновіча здрадзіць... Канспіратары адчуваюць толькі глыбока тайную „спружыну“, якая прыдае размаху іх дзеянням. Кастуся Каліноўскага бачым мы ўрэшце ў фінальнай сцэне — уваходжання на шыбеніцу. Тады толькі Марыя Грыгатовіч, адна з гераінь аповесці, апазнала ў ім даўно вядомага ёй Макарэвіча, а люд наўкола ўскрыкваў: „Кастусь! Наш Кастусь!“

Сваю аповесць Яновіч адрасуе, ясная справа, моладзі. Гэта для яе ён напісаў твор. Аб гэтым сведчыць, напрыклад, апошні ўрывак аповесці, у якім паказаны стары дзівак, ён жа Адам Вільдовіч, што ходзіць па вуліцах Беластока ды апавядае дзецям байкі пра караля Беларусі і Сярэбранага ездака, знак літоўскай Пагоні. Але і дарослы чытач ёсць здольны захапіцца „Сярэбраным ездаком“ у не меншай меры, чым малады.

Другую частку гэтай кніжкі Яновіча складаюць апавяданні ды мініяцюры, дзевяноста. Столькі добрага ўжо сказана аб іх, што цяжка мне яшчэ штолечы новага дадаць. Чытаючы іх, немагчыма не паддацца зачараванасці ад кароткай прозы Яновіча. Крытыкі пералічылі шмат прозвішчаў пісьменнікаў, творчасць якіх зрабіла ўплыў на фармаванне гэтых, сапраўды па-майстэрску напісаных, яго твораў. Я хачу тут дадаць яшчэ адно прозвішча — Тургенева. Проза Яновіча гэтак жа ўсеабдымная — ад паэтычнай пачынаючы на надзвычай рэалістычных, каб не сказаць, верыстычных „абразках“ за-

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

Добры дзень, Беларусь! — вітаецца наш спецыяльны карэспандэнт ● Чалавек, які і вам можа быць патрэбны ● Песні з Кіева ● Новыя вершы Віктара Шведа ● Бельскае „Каро“ ● Нячыстая сіла ● Весткі з Палічнай, Вітава, Доўгага Броду, Арэшкава, Нараўкі, Гайнаўкі, Крынак, Сакоў ● Парфен цікавіцца жонкамі цара Саламона, а Кастусь — самім царом ● Песня „Ручнікі“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 28 X — 6.00 RTSS. Biol. 6.30 Wskaz. met. 12.45 Hod. zwierz. 13.25 Mech. rol. 14.20 Orbita. 14.55 Dziennik. 15.05 Dzień dobry, tu Telewizja! 15.25 Obiektyw. 15.45 Radar. 16.00 Latarnia Czarnoksięska. 16.25 Mała urocza plaża — fr. dramat obycz. 18.05 Magazyn motor. 18.30 Polsce i partii. 19.00 Przygody Bolka i Lolka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Nie ma to jak we dwoje — kom. ameryk. 22.10 Koncert studia Gama w Porębie. 23.10 Dziennik.

Niedziela 29 X — 6.25 RTSS. Hod. zwierz. 6.55 Mech. rol. 7.25 Nasze spotk. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Kartki z 35-lecia. 11.20 Polskie bitwy: Płowce — film dok. 12.25 Dziennik. 12.40 Rolnicze rozmowy. 13.10 Piękne głosy: Leonard Mróz. 14.05 Klub sześciu Kont. 14.50 Los. Dużego Lot. 15.05 Wszystko za wszystko. 16.05 Tele-echo. 17.05 Sport. 18.00 Curro Jimanez — odc. przyg. ser. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Lalka — odc. VII ser. 21.55 Kalejdoskop z gwiazdą: Frank Russel. 22.40 Sport.

Poniedziałek 30 X — 12.45 RTSS. Upr. rośl. 13.25 Mech. rol. 15.30 NURT — ped. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Zwierzyniec. 17.40 Zamach — pol. film woj. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr TV na świecie. A. Efros „W hołdzie panu Molierowi słów kilka“. 22.30 Dziennik.

Wtorek 31 X — 6.00 RTSS. Upr. rośl. 6.30 Mech. rol. 9.00 Dla kl. I lic. J. pol. 10.00 Dla kl. I—III Czerwone, żółte, ziel. 11.05 Dla kl. I Mat. 11.25 Lalka — odc. VII ser. 12.55 Dla kl. I—II lic. Rodzina współcz. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Dziennik. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Studio Mł. 17.30 Szuflada: Eryk Lipiński. 17.50 Sonda. 18.20 Raj zwierząt — film przyr. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Miś Uszatek. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Blaski i nędze życia kurtyzany — ostatni odc. ser. 21.35 Wszystko za wszystko z trenerem Ruchu K. Jezierskim. 22.35 Dziennik. 22.50 W minutę po premierze.

Środa 1 XI — 8.55 Pr. dnia. 9.00 Dla dzieci: Śpiąca królewna — film NRD. 10.05 Zwierzęta — film przyr. 11.35 Koncert fort. d-moll KV 466 Mozarta. 12.05 Dziennik. 12.20 Leśmian — pr. poetycki. 13.05 Wydra pana Grahama — film USA. 14.50 Los. Małego Lot. 15.00 Skarbiec — wydanie III. 15.30 Pr. publ. 16.30 Sport. 18.20 Scherza Chopina gra A. Moreira-Lima. 19.00 Wieczorynka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Lew w zimie — film hist. ang.-ameryk. 22.45 Sport.

Czwartek 2 XI — 11.05 Dla kl. VII i I lic. Przysp. obr. 13.25 RTSS. Mat. 14.00 Mech. rol. 15.15 Decyzje piętnastolat. 15.45 Dziennik. 15.55 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.15 Obiektyw. 16.35 Poligon. 17.00 Sport. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Colombo — film krym. USA. 21.45 Pegaz. 22.30 Dziennik. 22.45 W minutę po premierze.

Piątek 3 XI — 6.00 RTSS. Mat. 6.30 Mech. rol. 8.10 Dla kl. VII Geogr. 10.00 Dla kl. VI Geogr. 12.45 RTSS. Mat. 13.25 Fiz. 15.20 Red. szk. zap. 15.30 NURT — psych. 16.10 Dzień dobry, tu Telewizja! 16.30 Obiektyw. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 W kręgu rodziny. 17.40 Pan na ratuszu — ser. CSRS. 18.40 Stawka — teletur. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Sonata nad jeziorem — melodramat ZSRR. 22.05 Sami o sobie — pr. rozr. 23.05 Dziennik.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 27 X — 7.25 Film fab. 8.30 Koncert. 14.25 Koncert. 14.55 Trans. z Pałacu Zjazdów akademii i uroczystego koncertu pośw. 60-leciu Komsomołu. 19.45 Panorama film.

Sobota 28 X — 9.30 Wiersze poetów białoruskich. 10.45 Śpiewa W. Kuczynski. 11.55 Trans. z Placu Czerwonego manifestacji komsomolców i młodzieży Moskwy pośw. 60-leciu Komsomołu. 14.30 Koncert. 15.00 Nie do wiary. 16.15 Mistrz. św. w gimnastyce. 17.50 Film fab. 2 części. 20.50 Mistrz. św. w gimnastyce.

Niedziela 29 X — 9.00 Film fab. 12.00 P. nożna. CSKA — Dniepr. 14.00 Panorama międzynar. 16.15 Klub film. 17.15 Pr. świąteczny. 19.30 Mistrz. św. w gimnastyce.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота, 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Alfredo — wł. 31 X—1 XI. Ewirach potwór z głębin — jap. 2—3 XI. Wołga, Wołga — radz. 4—5 XI.

Bielsk Podl. Rollercoaster — USA 30 X—2 XI. Cudze listy — radz. 3—4. Ryzyko — radz. 5 XI.

Czyże Step I i II cz. — radz. Dowódca łodzi podwodnej — radz. 1—5 XI.

Gródek Ogniste wiorsty — radz. 4—5 XI.

Hajnówka Krótkie wakacje — wł. 30—31 X. Joe Valachi — wł. 1—3 XI. Żołnierz wolności — radz. 4—5 XI.

Michałowo Brawurowe porwanie — USA 31 X—1 XI. Godzilla contra gigant — jap. 2—3 XI.

Mielnik Okrągły tydzień — pol. 1 XI.

Milejczyce Królowa pszczół — pol. Charlie Brown i jego kompania — USA 1—5 XI.

Narewka Za rok, za dzień, za chwilę — pol. Tajemniczy upiór — węg. 1—5 XI.

Nurzec Gdybym miał dziewczynę — czes. 2—3 XI. Pokój z widokiem na morze — pol. 4—5 XI.

Orla Zanim nadejdzie dzień — pol. Ocalona — NRD 1—5 XI.

Rajsk Zawiłości uczuć — pol. Posłannictwo z innej planety. — RFN 1—5 XI.

Беларуская літаратура — Аляксандр Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XIV

Раздумваючы над істотай коласаўскіх „Казак жыцця“, варта затрымацца над прычынай іх паяўлення ў творчай практыцы пісьменніка. Чаму Колас сур'ёзны філасофскі змест, нацыянальную і грамадскую праблематыку, роздум над сэнсам жыцця асобы і групы замкнуў у алегарычную форму? Можна думаць, што цэнзурныя прычыны адыгрывалі тут другарадную ролю. У большасці выпадкаў змест навел мог быць выяўлены ў рэалістычнай форме, і напэўна чыноўнікі цэнзуры не рэагавалі б якімі-колечы рэпрэсіямі. І таму трэба бачыць прычыну з'яўлення алегарычных навел у захапленні пісьменніка рамантычнымі ўзорамі, настроем адзіноты, задуменнем і імкненнем да інтэрпрэтацыі ўсяго таго, што можа быць шматзначным, што можа мець унутраны сэнс і падтэкст.

У „Казках жыцця“ спалучаецца ў адну гарманічную цэласць рэчаіснасць з фантазіяй, чалавек з прыродай, вялікія падзеі з дробнымі фактамі, гістарычная дэтэрмінацыя з выпадковасцю. Алегарычныя навелы гэта форма размовы пісьменніка са светам і з самім сабой. „Казкі жыцця“ гэта маралітэт, гэта мара пісьменніка аб паляпшэнні свету, які здаваўся аўтару прыгожым і разумным, нягледзячы на ўсе свае недасканаласці і недахопы. Дыдактычны элемент у алегарычных навелах заўсёды праяўляе сваю прысутнасць. Аднак маралізатарства Коласа пазбаўлена крыклівых заклікаў, пустых дэкларацый, слязлівых нараканняў. Праяўляецца яно, як правіла, у форме фінальных пытанняў, афарыстычных канклюзій. Мэта гэтых прыёмаў у тым, каб інспіраваць чытача да самастойнага роздуму і пошукаў адказу. Адной з цікавых праблем у „Казках жыцця“ з'яўляецца ўдзел у іх прыроды. У алегарычных навелах пісьменнік трактуе прыроду адназначна. З'яўляецца яна выключна сродкам, пры дапамозе якога пісьменнік паказвае чалавечыя характары, адносіны паміж людзьмі, класамі ці народамі. Пантэістычныя, культавыя адносіны да прыроды праяўляюцца толькі ў вершаваным уступе да „Казак жыцця“. Ва ўступе гэтым пісьменнік гаворыць аб гарманічным сужыцці прыроды і чалавека, а таксама аб прысутнасці ў прыродзе духоўнага элемента.

Такая трактоўка прыроды выступае аднак выключна ва ўступе. Ва ўсіх празаічных навелах прырода з'яўляецца толькі матэрыялам, пры дапамозе якога ілюструе пісьменнік чалавечыя справы.

Варта падкрэсліць, што атмасфера прыродных сцэн у „Казках жыцця“ наогул бліжэйшая сентыменталізму, чым рамантызму. Больш у коласаўскім пейзажы спакою і гармоніі, чым дынамікі і крайніх станаў, якімі захапляліся рамантыкі. І нягледзячы на гэта, трактоўка прыроды ў навелах многімі ніткамі звязана з рамантызмам. Сувязь гэта праяўляецца перш за ўсё ў антрапамарфізме і анімізацыі прыродных з'яў. Прыём гэты выступае і ў тых навелах, у якіх адзінымі „героямі“ з'яўляюцца прыродныя з'явы, і ў тых, у якіх побач з прыродай выступаюць чалавечыя постаці. Анімізацыі падлягаюць мёртвыя прадметы, расліны і птушкі. Варта заўважыць, што зверы, галоўныя „героі“ народных казак, у алегарычных навелах Коласа не выступаюць зусім.

Цяжка цяпер мужчынам

Да чаго ж цяпер цяжка і складана быць мужам, бацькам і наогул мужчынам. То не тое, што калісь, калі мужамі і бацькамі былі нашы бацькі, дзеды і ўсё наша пра, пра... мужчынскае пакаленне. У іх было ўсё ясна, проста, зразумела. Усе ведалі, што муж, бацька, мужчына — гэта галава, якую ўсім іншым трэба паважаць, шанаваць, слухаць. А ты сабе толькі загадвай, патрабуй, разлічай, карай і гэтак далей. І гэта, па-мойму, было добра і правільна. А што з гэтага асталося ў наш час? Нічагуткі. Бяда толькі адна і згрызота мужчынам, дый годзе. Калі не верыце, давайце прасочым толькі некаторыя этапы цярністай жыццёвай сцяжыны сучаснага рыцара.

ДЗЯЦІНСТВА

І так, нарадзіўся мужчына. Усе яшчэ, канешне, радуюцца, купаюць, спавіваюць, грунтоўна апіваюць хлопчыка, але яму-та якая з гэтага выгада? Тым больш, што так жа сама радуюцца, таксама купаюць, спавіваюць, апіваюць і дзяўчынку. Бяжыць час, расце-падрастае хлапчанё, пазнае жыццё... Але што гэта, дзе ж яго законныя мужчынскія прывілеі? — Не будзь наіўным, будучы мужчына, няма ўжо іх, ды і не будзе — не тыя часы. Яны ўжо сталі незаконнымі. Нават наадварот, у прывілеях бессаромна абскакалі нас, сынок, жанчыны. Відавочна, правільным з'яўляецца трафарэт: „Гісторыя любіць паўтарацца“. Па ўсім відаць, што свет непазбежна коціцца зноў да матрыярхату.

Прыглянься ж сабе: што ты сабой прадстаўляеш і як выглядаеш: касцюмчык з нулёвачкі, абутак старэйшага брата, або навырост, прычоска тыпу бубен, у лепшым выпадку грыўка або ёжык. І гэта ўся твая гаспадарка. Для людзей ты яшчэ малыш, пацан, смаркач і такім ты яшчэ доўга будзеш. А заглянь на сваю равесніцу-дзяўчынку. Пазнаў?.. Мусіць, не. Бо і сапраўды цяжка яе пазнаць. Яе ўжо ніхто не адважыцца назваць такімі славечкамі, як цябе. Яна ўжо не пацанка, яна дзяўчына. І яна дасканала ведае аб гэтым, так што лепей і не падыходзь да яе, ты ёй не раўня — дзяцінны, нудны, прымітыўны і ўбогі твой слоўнік. А прыглянься яе гардэробу; аж у галаве закружыцца — і ўсё з-пад іголачкі. Там і спаднічкі, і кофтачкі, і блузачкі, і світрыкі і, і, і..., і нагавічкі, а купленыя ў „Пэвэксе“ за цэлых 15 долараў. Зважце, на-га-віч-кі — гэта ж законная і выключная дэталь мужчынскай вопраткі, і, каб апранула іх, дапусцім, яе бабка ці прабабка, хутка бы папоўніла штат акалічных ведзьмаў. Пальчыкі яе абчэпленыя залатымі і сярэбранымі пярсцёнкамі. На руцэ або на шыі гадзіннічак цікае, і таксама абавязкова заграшчнай маркі, як бы заграшчны час быў лепшы ад нашага. Ці ж так калісь было, і ці так павінна быць? Калісь ужо само нараджэнне хлопца было з нічым непараўнальнай урачыстасцю, бо нарадзілася не проста дзіця, а наследнік — прадаўжальнік роду і прозвішча. А таму было і больш радасці, і дакладнейшае купанне і спавіванне, і больш грунтоўнае апіванне. А калі выраслі з пялёнак і павіякаў, то ніхто не шукаў для дзяўчынкі ніякіх там пэвэксаў, а накладаў, як і на хлопца, доўгую да пятак сарочку таткавай і мамчынай прадукцыі. Вось гэта было правільна і справядліва.

Піліп Саскі

М. ШАХОВІЧ

З народных гаворак

зубіло — зубы ў граблях або касілцы. Ужываецца таксама ў пераносным значэнні ў аднясенні да чалавека, які невядома чаго смяецца. Не кідай граблямі, бо паломіш зубіло. Сховай зубіло, чого рогочэш.

кузы — насякомыя (маленькія і вялікія), якія лазяць па хляве, спатыкаюцца пры звозцы збожжа. У пераносным значэнні служыць для акрэслівання жанчыны невялікага росту. Гэтого року мнуого кузов войшло до хаты. Сусіэдова Манька маленькая як куза, брытка як нуоч.

курштак — качарга. Озьмі курштак і в піэчці поворочай. Як прыдзе муой п'яны і шуміт у хаці, то я за курштак і давай ёго ломоціць.

озера — каласы ў звязаным снапе. Гэтым з міэста трэба часто говорыць, коб озёрамі ставілі збуожэ до верху, а сракамі до земліэ.

тлук — валок, якім таўкуць у ступе. Ужываецца ў пераносным значэнні як акрэсленне чалавека, якога інакш называюць „рабочым валом“. Дзе ты тлук падзіэв? Ты, як той тлук, за роботою світа не бачыш.

чэрэнок — драўляная ручка ў вілах, граблях ці ім падобных прыладах. У пераносным значэнні характарызуе чалавека — худога, непатрэбнага. Папыхаць чэрэнком — у значэнні дапамагаць, спрыяць. Не стой, лапай за чэрэнок і накідай снопы. Іван худы, як чэрэнок. Стаяў на вяселлі, як чэрэнок. Міколай свого сына цыэло жыце чэрэнком попыхае.

(Лубнікі, гміна Заблудаў)

Дарожныя партрэты. Хлопчык у прыродазнаўчым музеі ў Белавежы. Фота Р. Сянько.

Беларусіяна

У кастрычніцкім нумары за бягучы год месячніка „Вармія і Мазуры“, што выходзіць у Ольштыне, змешчана спецыяльная ўкладка **„Літаратурны Беласток“.** Ёсць у ёй агляд літаратурнага руху на Беласточчыне ў пасляваенны час, кароценькія нарысы аб творчасці і апошніх кнігах беластоцкіх аўтараў, сярод іх „белавежцаў“: Я. Чыквіна, С. Яновіча; нататкі аб вышаўшых нядаўна з друку кніжках, між іншым, зборніку М. Шаховіча „Праміманне“, а таксама значная падборка вершаў і празаічных мініяцюр беластоцкіх творцаў, у тым ліку ў перакладзе на польскую мову творы Я. Чыквіна, С. Яновіча, Н. Артымовіч і М. Шаховіча. На жаль, у аглядзе В. Смашча „Рэгіён і літаратура“ чытач надта мала даведваецца пра дваццацігадовую дзейнасць літаратурна-мастацкага аб'яднання „Белавежа“. Укладка выйшла на кошт аддзела культуры і мастацтва Ваяводскага ўпраўлення ў Беластоку. **(іс)**

Ці ведаеце, што...

...у Сярэдняй Еўропе расце каля 500 гатоў прыдатных да яды грыбоў.

...у Польшчы ёсць 7,9 млн. радыё- і 7,4 млн. тэлеабанентаў.

...у нашай краіне выдаецца каля 3 тысяч загалоўкаў газет і часопісаў у аднакратным тыражы 4 мільёнаў экземпляраў.

...у Польшчы ёсць 9-10 тысяч журналістаў.

...у нашай краіне працуе 16 тысяч бібліятэкараў. **(ця)**

Гайнаўка будзе цэнтрам разьбы ў дрэве

На выстаўцы разьбы ў Галерэі сучаснага мастацтва ў Беластоку. *Фота З. Лянкевіча*

У беластоцкай галерэі сучаснага мастацтва адкрыта выстаўка разьбы ў дрэве — вынік XII Агульнапольскага пленеру Гайнаўка — 1978. Ужо дванаццаты раз працавалі ў Гайнаўцы разбяры, мілуючыя драўніну як матэрыял для здзяйснення сваіх творчых задум і жыццёвай філасофіі. Былі гэта скульптары не толькі з усёй Польшчы, але і з-за мяжы (з Балгарыі, Літвы).

Плён іх двухмесячнай працы выглядае даволі цікава. Асабліва прыцягваюць увагу праца літоўца Ёнаса Венцкунаса „Зерне“, простая па форме і вельмі вымоўная па зместу, працы беласточчанкі Ядвігі Залэнскай („Дом“, „Певень“), Мечыслава Круля з Познаня („Бясконцасць“) і іншыя.

Ёсць і менш удалыя працы, можа больш прэтэнсіянальныя, але намнога менш выпрацаваныя і даючыя нязмерна менш уражанняў (хаця б кампазіцыя з дзвюх дошак К. Клотц).

Цешыць аднак, што Гайнаўка становіцца ўсё больш вядомым цэнтрам мастацтва. Доказ гэтаму тое, што ад будучага года стане яна афіцыйна польскім цэнтрам разьбы ў дрэве. Для мастацкай працы будзе заадаптавана старая паркецярня з некалькімі памяшканнямі, так што можна тут будзе працаваць і летам і зімой. **(ач)**

Так можна каратка ахарактарызаваць машынную базу сельскагаспадарчага кааператыва (СКР) у Дубічах Царкоўных. Больш тут градства, чым чаго добрага. База выглядае, як пасля нейкага бою. Пагнутыя, паіржавелыя і параскіданыя жалезнякі. На дадатак пасля зарплаты ляжаць як нежывыя то там, то сям каля платоў мужчыны. Сярод ночы, калі мароз да касцей дабярэцца, „пакойнікі“ гэтыя, выцверазіўшыся, ідуць дадому, як тыя лунатыкі.

Штодзённа вялікая чарга за паслугамі. Аднаму ворыва, другому сяўба, трэцяму капанне бульбы. Добра быць тут кіраўніком чалавеку, якому толькі навучыцца трэба пару слоў: „Не“ або „Ідзі, дзядзька, дадому, няма чым

ПАРК НЯДБАЛЬСТВА

рабіць“. Так яна маецца справа на дубіцкай машыннай базе. Многія сяляне авёс касілі ўручную, аралі таксама, а капанне бульбы пабіла ўсе рэкорды незараднасці, бо толькі адна бульбакапалка была спраўная на базе. Як усё гэта скончыцца?

Сяляне чакаюць з году ў год лепшага жыцця-быцця, бо ведаюць, што машыны будуць іх усё больш выручаць. Але не ў Дубічах Царкоўных! Дубіцкае „кулка“ коціцца ў яму — і недалёкі час, калі туды ўпадзе. Цікава толькі, хто будзе яго адтуль выцягваць?

А быў час, калі быў парадак і можна было ганарыцца дубіцкім сельгасгуртком. Дзіўная рэч, што ў дубіцкім сельгасгуртку не кіраўнік кіруе сваімі падуладнымі-трактарыстамі, а яны ім. І дзе ж тут чакаць парадку? (Д)

(Працяг са стар. 1)

ЖЫВЫ СВЕДКА

каталі драбілаўкі для каменняў і бетоназаправачныя агрэгаты. А можа толькі так мне здавалася? Можа гэта ўжо гітлераўцы варушыліся... Бо раптам Буг загарэў ад чырвоных ракет і распачалася артылерыйская кананада. Снарады свішчуць над галавой, кулямёты стракочуць, а я — стаю. Вартавому нельга пакінуць свайго паста.

Пачало віднець. Бачу, што да дота, пры якім я стаю, набліжаецца група нейкіх ваенных у форме афіцэраў Чырвонай Арміі. Я вінтоўку ў рукі, шчоўкнуў затворам і крычу: „Стой! Кто идёт?“ Гаворань, што свае. „Какие свои? Пароль!“ — пытаюся ў іх. Кажуць, што пароль яны не ведаюць, бо толькі пазаўчора, значыць у пятніцу 20 чэрвеня, прыехалі з маскоўскага ваеннага вучылішча. Хочуць аднак заняць абарону ў гэтым доце.

— Кругом! — даю ім загад і гавару, што без камандзіра варты не пушчу іх у гэты дот.

— Солдат прав, — рашыў капітан,

З нагоды 60-ай гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі мясцовыя ўлады і жыхары Мельніцкай гміны ўстанавілі на гэтым доце мемарыяльную дошку ў памяць загінуўшых тут воінаў Савецкай Арміі. **Фота В. Рудчыка.**

які быў разам з імі і яны пайшлі за камандзірам, якога Кузавінскі ведаў асабіста. Па яго дазволу гэты невядомы капітан са сваімі таварышамі ўзяўся камандаваць дотам. Загадаў ачысціць ад змазкі гармату і кулямёт тыпу „максім“. Звонку паставіў вартавых, каб назіралі за паводзінамі немцаў.

* * *

— Я паказаў гэтаму капітану, — расказвае Кузавінскі, — усе праходы, дзе і што знаходзіцца ў гэтым доце, бо ён нічога не ведаў, а там было зусім цёмна, не паспелі яшчэ падключыць электрастанцыі, для якой быў пабудаваны крыху далей у лесе асобны дот.

Гэты дот, у якім размясціліся афіцэры Чырвонай Арміі, меў два паверхі. На ніжнім — склад на амуніцыю і вельмі глыбокі калодзеж, на нейкіх сорак кругоў, а на верхнім паверху — гармата і кулямёт...

Ян Кузавінскі прабыў з абаронцамі гэтага дота амаль да вечара першага дня гітлераўскай агрэсіі. Затым адпрасіўся ў капітана, каб ён адпусціў яго ў сваю ваенную часць, у будаўнічы батальён. На жаль, у ваенным гарадку гэтага батальёна ўжо не было. Ён некуды адступіў. Астаўся толькі вартаўнічы ўзвод, да якога далучыўся і Ян Кузавінскі. Аднак ваяваць яму ўжо не давялося...

Затое капітан са сваімі баявымі таварышамі трымаліся ў доце за Каралеўскай Машчонай яшчэ звыш тыдня часу — аж да пакутніцкай смерці...

Ці героі застануцца невядомымі?

В. Рудчык

Партыйная арганізацыя ў Арлянскай гміне складаецца з 428 чалавек, аб'яднаных у 20 ПОП. Функцыю I сакратара гміннага камітэта партыі выконвае Яўген Ляўчук.

Найбольш ініцыятывы і працавітасці праяўляюць члены партыі з вёскі **Рэдуты.** Сакратаром тутэйшай 23-асабовай партарганізацыі з'яўляецца Дзмітры Бахэнэк. За прыкладам членаў партыі ў грамадскіх пачынах удзельнічае ўся вёска. Жыхары Рэдутаў перабудавалі ў сваёй вёсцы вуліцу, праклалі паабапал яе тратуары. Вартасць грамадскай работы ацэнена на паўмільёна злотых.

Добра стаяць таксама арганізацыйныя справы партыйнай арганізацыі ў Рэдутах. Сёлета ў рады членаў ПАРП было прынята пяць чалавек. У дзейнасці членаў партыі аснуўная ўвага адводзіцца далейшай інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці (тут наглядаецца павелічэнне колькасці свіней), справам дапамогі ўдовам і пажылым сялянам-аднаасобнікам у атрыманні сельскагаспадарчых паслуг з СКР, справам суседскай узаемадапамогі.

ПОП у **Крывяцічах** (сакратар Міхал Кулік) згуртоўвае 26 асоб. Яна многа зрабіла дзеля добраўпарадкавання вясковай вуліцы і цяпер ёсць нават тратуары.

Партарганізацыя многа ўвагі прысвячае справам павелічэння колькасці і росту спецыялістычных гаспадарак.

У **Міклашах** партыйная арганізацыя налічвае 16 членаў і працуе яна пад кіраўніцтвам сакратара Аляксандра Орды, які з'яўляецца перадавым гаспадаром. Аляксандр Орда спецыялізуецца ў гадоўлі свіней ў шырокім маштабе — мае іх 120-140 штук.

Члены партыі многа зрабілі для вёскі. Чатыры гады таму назад заініцыявалі і давялі да канца пабудову святліцы, у якой дзейнічае клуб „Рух“. Далей моладзь сама абгарадзіла святліцу.

СІЛА ПАРТЫІ

Плануе яна пабудаваць пляцоўку для тэніса. Члены партыі супольна з моладдзю пабудавалі трыстаметровы адрэзак жвіроўкі на шляху Орля-Міклашы. Моладзь дапамагае пажылым аднасяльчанам скасіць і сабраць з поля збожжа ды бульбу. Яна актыўна ўдзельнічае ў адкрытых партсходах. Міклашоўская партарганізацыя на сваіх сходах абмяркоўвае справы ладу і парадку ў вёсцы, справы кааперацыі, павышэння жывёлагадоўлі і прадукцыі ўласных кармоў. Сёлета ў дзень партыйнага чыну члены партыі і 80 беспартыйных асоб працавалі пры пабудове дарогі. Было 16 фурманак і 8 трактараў з прычэпамі. Вартасць партыйнага чыну акрэслена сумай 47 тысяч злотых. Працавалі яны так яшчэ пяць разоў па нядзелях.

Ліпнёвы спіс выказаў у Міклашах значны ўзрост колькасці свойскай жывёлы, а перш за ўсё свіней.

Члены партыі з **Вулькі Выганоўскай** праводзяць сходы супольна з членамі ПАРП з Маскеўцаў. На іх збіраецца 16 чалавек. Сакратаром выбралі Пятра Грыгарука, добрага гаспадара, ранейшага маладзёжнага дзеяча. Члены партыі супольна з беспартыйнымі пабудавалі базу скупкі хатняй жывёлы і збожжа і склады з мінеральнымі ўгнаеннямі, кармамі і вугалем для арлянскага ГСу.

У Арлянскай гміне грамадска-палітычнае абучэнне арганізавана для жанчын, членаў КГВ, у вёсках: Орля, Малінніках, Шэрні і Тапчыкалы. У сезоне 1978-79 школы грамадска-палітычнага абучэння вышэйшых ступеняў будуць дзейнічаць у спамянутых вёсках і школы першай ступені ў Крывяцічах, Вульцы Выганоўскай, Маскеўцах і Рэдутах.

Першы сакратар КГ ПАРП Я. Ляўчук так заканчвае свой расказ аб партыйнай дзейнасці ў гміне:

— Сіла партыі ў нашай гміне расце. Людзі ацэньваюць нас па тым, як блізка іх спраў, імкненняў, радасці і клопатаў мы знаходзімся. Паспяховасць партыйнай працы неабходна мераць прадукцыйнымі вынікамі, большай гаспадарнасцю вёсак.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 2)

„СЯРЭБРАНЫ ЯЗДОК“

кончваючы. Падобная шырыня наглядаецца і ў спадчыне Тургенева, ад ягонага рэалізму ў „Запіскі паляўнічага“ да паэтычнай прозы ў апошніх гадах жыцця вялікага пісьменніка, (напр., „Верабей“ і інш.). З той аднак жа розніцай, што Яновіч здольны аб'ядноўваць у сабе стыхіі лірыка і эпіка. Побач з такімі чароўнымі ды навылет паэтычнымі мініяцюрамі, як „Роднае“, „Загоны“, „Бярозка ля акна“, знаходзім ашаламляючыя аўтэнтычнасцю „пісьмы маці“: „Нявестачка Оля“, „Дарога да лекара“, „Паехаў сынок вучыцца“. Гэтыя „пісьмы“ можна параўноўваць з лепшымі здабыткамі ў сучаснай літаратуры, прыкладна кажучы, з вершамі-пісьмамі Ясеніна.

Па-праўдзе гаворачы, прынамсі палове апавяданняў Яновіча можна было б прысвяціць асобнае даследаванне. Хачу ў гэтым месцы звярнуць увагу на дагэтуль не запрыкмечаную літаратурнай крытыкай з'яву пуэнтнасці ў шматлікіх апавяданнях Яновіча. Цэльная пуэнта зазвычай падсумоўвае змест твора і ўзвышае ягоны сэнс, зыходзячы з канкрэту; прыдае яму некаторую шматзначнасць ды глыбіню, надзяляе больш поўным гучаннем.

Ніхто з даследчыкаў яшчэ не пацікавіўся мовай гэтай прозы як асобнай і сапраўды інтрыгуючай праблемай. Прыкладна называючы — прадвызначэнні даросласці герояў. Зазвычай з'яўляюцца тады агульнавядомыя народныя фразеалагізмы накшталт „Стройны які вырас хлапчына, хоць у сваты выпраўляй зараз“, (72); „Ён даросль ўжо чалавек і жаніцца будзе“, (72).

Цяжка ў невялікім, рэцэнзенцкім, нарысе абмеркаваць усе пытанні, таму абмежаваўся я хутчэй за ўсё да пастаноўкі іх —

Вальдэмар Смашч

Сакрат Яновіч, Сярэбраны яздок. Аповесць, апавяданні, замалёўкі, гумарэскі. „Мастацкая літаратура“, Мінск 1978, с. 190.

ЮНАК З ГЛЫБОЧЧЫНЫ

(Працяг са стар. 1)

Ідзе яна, прыгожая,
І чую гэтае спяванне —
Пра Беларусь
І пра каханне...

Але неўзабаве гэты аптымістычны хлапечы спеў заглох у трагічных падзеях вайны. Замест у выпеставаную ў марах вышэйшую школу, ён трапляе ў 1942 годзе на прымусовыя работы ў гітлераўскую Германію.

— Завезлі на ваенную фабрыку матораў для самалётаў каля Франкфурта на Майне, — успамінаў ён, калі ў канцы верасня бягучага года наведаў нашу рэдакцыю. — Былі там нявольнікі з усяе Еўропы, таксама шмат хлопцаў з Беларусі. Трымалі нас у лагеры за калючым дротам, кармілі горш жывёлы, на работу ганялі пад стражай, працаваць трэба было па 12 гадзін у суткі. У вялікай таямніцы пачалі мы гуртавацца ды так псаваць розныя элементы матораў, каб гэтага не заўважыў тэхнічны кантроль. Але фашысты пранюхалі нашу дыверсію. Пачаліся допыты, катаванні. Спачатку мяне трымалі ў штрафным канцлагеры ў Франкфурце, а праз тры месяцы адправілі ў лагер смерці ў Бухенвальд. Адтуль я ўжо не спадзяваўся выйсці жывым. Жудасць таго, што мне там давялося перажыць, схіліла напісаць у 1958 годзе маё першае апавяданне „Дора і Лаўра“.

Але ў гэтым канцлагеры таксама дзейнічала міжнародная падпольная арганізацыя, якую ўзначальваў адзін з палонных савецкіх афіцэраў Аляксандр Някрасаў. Валодаючы рускай, польскай, французскай і нямецкай мовамі Т. Кірылаў быў для падпольшчыкаў надта прыдатны для наладжвання сувязей паміж вязнямі розных нацыянальнасцей. І хоць за ўдзел у такой арганізацыі пагражала неадкладная смерць у газавай камеры, ён актыўна працуе ў падполлі. Каб наладзіць сувязь з антыфашысцкім падполлем у Францыі, гэтай жа арганізацыі ўдаецца ўключыць яго ў лік некалькіх соцень вязняў, якіх фашысты накіравалі да пабудовы ў Па-дэ-Кале, над пралівам, установак для запуску на Брытанскія астравы ракет-снарадаў „V-I“. Заданне было выканана, кантакты з падпольнай арганізацыяй „Свабодныя стральцы і французскія партызаны“, якой кіравала французская камуністычная партыя, яму ўдалося ўстанавіць.

— Чысло 12 мая 1944 года я буду памятаць да апошніх хвілін свайго жыцця, — кажа Т. Кірылаў. — Таго дня мой французскі таварыш Шарль Мільс, што працаваў разам з намі, вязнямі, пры капанні акопаў непадалёку ад горада Арас, патаемна прынёс мне цывільную вопратку. Я пераапрануўся ў яе з вязнеўскіх „пасякоў“, шчасліва не выклікаў ніякіх падазрэнняў у нямецкай стражы і апынуўся ў тайніку французскіх партызанаў. Яны здабылі мне фальшывы пашпарт на прозвішча Рабер Мерсье і ўключылі ў свой атрад. Хадзіў я з імі на выкананне розных баявых заданняў: раскідваць лістоўкі, перарэзваць тэлефонную сувязь, падрываць чыгуначны мост. І так я дачакаў вызвалення саюзнымі арміямі ў верасні 1944 года.

Пра гэтую незвычайную адысею Т. Кірылава некалькі год таму пісалі: французская газета „Голас Поўначы“, што выходзіць у Ліль, парыжскі „Польскі тыднёвік“, глыбоцкая раённая газета „Шлях перамогі“.

Вядома, пасля вызвалення юначае сэрца рвалася ў родныя бакі, але дарога туды была перарэзана франтамі, і ён падаўся ў мясціну свайго дзяцінства, у мястэчка Кеврэша па поўначы Францыі. Там знайшліся колішнія знаёмыя, знайшлася і праца на шклозаводзе. Т. Кірылава адразу пацягнула да палітычнай дзейнасці. Ён уключаецца ў працу прагрэсіўных паланійных арганізацый, становіцца актывістам Саюза польскай моладзі „Грунвальд“.

У 1946 годзе ён прыязджае ў Польшчу, паступае на работу інструктарам у ваяводскім праўленні Саюза барацьбы маладых у Вроцлаве, затым вучыцца ў тэхнікуме спажывецкай прамысловасці ў Забжы.

Працуючы на розных кіраўнічых па-

Знявечыў сына

Антось не любіць, калі хтось прыглядаецца да яго твару. І хаця той чалавек мо і на думцы не меў нічога дрэннага, Антось становіцца тады маркотны, малагаваркі. А так наогул Антось чалавек вясёлы і размоўны, любіць ён жыццё. І песні любіць. А калі пачуе песню „Ручнікі“, дзе спяваецца

„І ў дарогу далёку ты мяне на зары праважала,
І ручнік вышываны на шчасце, на долю дала“,

нейкі камень становіцца ў горле і вылазяць няпрошаныя, сарамлівыя слёзы.

Чаму яго, 18-гадовага юнака, так хвалюе гэтая песня? А мо ён сірата?...

Успамінаецца яму той страшны вечар, калі пабітая бацькам маці апоўначы праводзіла яго на вакзал і гаварыла: „Ідзі, сынок, з хаты, бо як працверазее бацька, ды зноў загляне ў кілішак, то можа цябе яшчэ больш скрыўдзіць. Едзь, сынок, да дзядзькі Мішы, пабудзь там некалькі дзён, а пасля прыеду я і тады разам памяркуем, што рабіць“. Маці зняла з ног свае цёплыя шкарпэткі і цяплушку з плячэй, каб Антось не замерз у дарозе. Развітваючыся з сынам, маці заплакала і далікатна папракнула яго: „Навошта ты на яго кінуўся?“ „Мамачка, панесла мяне крыўда, і мая, і твая, і Анаты!“

Вярталася маці дахаты неспакойная. Думала і аб сыне, і аб дачцы Анаце, якая засталася ў хаце, і аб п'яным мужу Кандраце, які цягаў дачку за валасы і біў па твары за тое, што яна абараняла маці. Успомніла яна і лепшыя гады. Ужо тады Кандрат любіў выпіць, але ніколі не скандаліў, добра зарабляў. Усё змянілася, калі ён перайшоў на другую работу і трапіў у кампанію п'яніц.

Часта ў думках жонка папракала сябе за тое, што не змагла яго вырваць з гэтай кампаніі. Але дараваць усё ж не магла. І, убачыўшы ізноў вяртаючагася на няпэўных нагах мужа, яна крычала:

— Ты зноў налізаўся, як жаба мулу! Цягаешся, як плюгавы сабака, забыўшыся, што ў цябе ёсць жонка і дзеці.

Тады Кандрат пачынаў яе біць. Дзеці Антось і Аната баранілі маці як умелі, крычучы на бацьку: „Дурань, шалёны, п'яніца, гестапавец“. Лупіў тады Антося бацька. Біў чым папала.

Ведаючы, што бацька дома, дзеці швэндаліся доўга па вуліцах, не спяшаліся дахаты. Антось зайздросціў сваім сябрам, у якіх бацькі былі спакойныя і сардэчна адносіліся да дзяцей.

Антосю стукнула 16 год. Быў якраз яго дзень нараджэння. Сядзеў у хаце і рабіў урокі. Раптам у хату ўваліўся п'янюсенькі бацька і адразу пачаў прад'яўляць нейкія прэтэнзіі да маці. Не паспела яна адказаць яму, як ён пачаў яе біць кулакамі. Антось выбег з пакою і засланіў маці сваім целам. Тады раз'юшаны бацька зняў дзягу і пачаў сцёбаць сына дзе папала. Пацягнуў некалькі разоў па твары, і крыкнуў раптоўна Антось ды абвіс на стале. Пацямнела ў вачах, зашумела ў галаве. Вока заплыло крывёю. Гэта быў пачатак Антосевай трагедыі. На правае вока пачаў ён недабачваць.

Мінула два гады. Як не лячылі хлопца, што не рабілі, Антось слеп. На чарговым візіце ў доктара яму было сказана: калі не ампутуюць правае вока, то аслепне цалкам.

Антось згадзіўся на аперацыю. На дзень перад гэтым не мог знайсці сабе месца, нічога не еў. На развітанне вырашыў пайсці да фатографа, каб мець здымак з абодвума вачыма. На просьбу фатографа, каб усміхнуўся, нічога не выйшла. Здымак быў каляровы і выйшаў добра, хаця без усмешкі Антося.

На аперацыю маці не змагла яго правесці, бо была на рабоце. Апошні раз выняў Антось люстэрка і глянуў на сябе. У бальніцу ішоў быццам не сваімі нагамі.

Да шклянога вока доўга не мог прызвычаіцца, але бацька стаў да яго больш ласкавы. Было гэта аднак толькі тады, калі быў цвярозы.

Аднойчы Антось вяртаўся дамоў. У калідоры пачуў крык маці і сястры. Хутка адчыніў дзверы і ўбачыў, як бацька цягне Анату за валасы, а ў маці цячэ кроў з носа. Без памяці кінуўся да бацькі: „Гэта за вока, гэта за крыўду маці, гэта за Анату...“ Звязаў бацьку і кінуў яго на тапчан. Апоўначы пакінуў хату і паехаў да дзядзькі. На вакзал праводзіла яго маці.

М. Сваяк

ГОРАД ПРЫГАЖЭЕ

У Сямяцічах адбываюцца вялікія карысныя змены. Жыхары гэтага горада дружна рамантуюць вуліцы і тратуары, будуюць спартыўныя стадыёны, водаправодныя і водасцёкавыя сеткі, водасховішчы, добраўпарадкуюць парк. У мінулым годзе на вуліцах пасаджана 15 тысяч ружаў. Яны выканалі грамадскай працы на 16 мільёнаў злотых.

Новыя ўстановы, чысціня, лад і парадак змянілі аблічча гэтага горада.

За гаспадарчыя і грамадскія дасягненні атрымалі яны 3 мільёны злотых узнагароды. Другую ўзнагароду — 1 мільён злотых прызнаў ім Цэнтральны саюз кааператыва спажыўцаў „Сполэм“ за дасягненні і намаганні ў галіне аднаўлення і перабудовы гандлёвай сеткі. Адрамантавана 17 крамаў. У гэтым годзе былі адкрыты: вясковы таварны дом з 9 рознымі аддзяленнямі (гэты гандлёвы аб'ект каштаваў 11 мільёнаў злотых), рэстаран „Оленька“ і бар „Экспрэс“. Цяпер Сямяцічы з'яўляюцца гандлёвым цэнтрам таксама для жыхароў навакольных вёсак. **(яц)**

садах у спажывецкай прамысловасці і гандлі Дольнага Шлёнска, Т. Кірылаў знаходзіць час на літаратурны запіс перажытага ім. Паўстаюць артыкулы, апавяданні і навелы, што паяўляюцца ў розных часопісах Шлёнска, у варшаўскім друку. Яны здабываюць узнагароды на розных конкурсах. Кніга ўспамінаў з перажытага ў канцлагеры „Дружба — значыць пшыязнь“ Т. Кірылава заняла трэцяе месца ў агульнапольскім конкурсе „Польска-савецкае працоўнае братэрства“. Кніга выйдзе з друку ў канцы бягучага года. Цяпер жа Т. Кірылаў працуе над новай кнігай „На Дзвіне, на Одры“, у якой на канве жыццёвых перыпетый уласных і яго блізкіх з Глыбоччыны, Нямеччыны, Францыі і Шлёнска хоча адлюстраваць працэсы складвання і ўмацавання інтэрнацыянальнай еднасці працоўных, асабліва польска-беларускай дружбы.

— Люблю я свае родныя куточкі на Глыбоччыне, — заўважае Т. Кірылаў. — І не толькі я, але і ўся мая сям'я: мая жонка, хоць яна родам з Куяваў, дачка і сын, што ўжо нарадзіліся, выхаваліся і працуюць на Шлёнску. Мы ўсе чацвёра часта ездзім да родзічаў на Глыбоччыну, гасцюем там цэлымі тыднямі. Таксама, як тамашніх людзей, радуе і нас разгорнутае будаўніцтва ў вёсцы і горадзе, рост заможнасці і культурнага ўзроўню жыцця на Беларусі. Мая матуля яшчэ і сёння памятае мноства беларускіх народных песень. Прызнаюся, што я і сам часам люблю сабе напяваць вясельную: „Каціўся чабар пад белу бярозку...“ Мілы гэта майму сэрцу напеў...

Мікалай Гайдук

ФАЛЬКЛОР

СЯМЕЙНАЯ

А ў нідзелю та й раненько,
а ў нідзелю та й раненько
прыснiўса мне сон дзіўненькі.
Прыснiўса мне сон дзіўненькі,
што й помер мой брат родненькі,
што й помер мой брат родненькі.
Трэба й коня запрагаці,
трэба й коня запрагаці
та й браточка адведаці.
Еду мілю, еду другу,
еду мілю, еду другу,
шчэ й на трэцю зварочаю,
шчэ й на трэцю зварочаю —
до браточка заезджаю,
до браточка заезджаю.

— Ховай, жоно, хлеб із стола,
ховай, жоно, хлеб із стола,
бо ўжэ едзе сёстра моя.
— Постой, брацец, не лекайсе,
постой, брацец, не лекайсе,
то і з хлебом ні хавайсе.
то і з хлебом ні хавайсе.
Ест у мэне хлеб у возі,
ест у мэне хлеб у возі —
будзе абед у дарозі.
Буду хлеб песочком посыпаці,
буду хлеб песочком посыпаці,
слёзонькамі запіваці,
слёзонькамі запіваці.

Ад Агаты Палатэбнавай, 1906 года нараджэння, і Альжбеты Сац, 1918 года нараджэння, мястэчка Белавежа, запісаў вясной 1978 г. М. Гайдук; мелодыю расшыфравала Л. Панько.

НЕ ЖУРЫСЯ, ДЗЯДЗЬКА КВАС!

Прачытаў я ў „Адгалосках“ натацыю Уладзіслава Дваракоўскага і сам сабе не верыў: няўжо так чалавек не злюбіў дзядзьку Кваса? Ну што ж, як кажуць, хто любіць бацюшку, а хто матушку. Аднак трэба ведаць: людзі любяць і цэняць Кваса. Ён увесь з нашых палёў, з нашай працы, з таго, з чым мы кожны дзень сустракаемся. Ад яго кісла абібокам, бракаробам і п'яніцам. А палоска? Нам, вясковым чытачам, ой добрая! У ёй выказаў Квас не толькі свае думкі, але і ўсіх нас, вяскоўцаў, якія не маюць адвагі напісаць у „Ніву“ і не ўмеюць. Я не ўмею даказваць, як даказаў дзядзька Квас у сваёй палосцы (ці як адгукнуўся У. Дваракоўскі), адно толькі чую і бачу, як людзі адносяцца да дзядзькі Кваса і як да навамодных вершаў. І яшчэ вядома, што гэтыя (у новым стылі) вершы, як піша Дваракоўскі, чытаюць сотні чытачоў. А дзядзьку Кваса, Ф. Хлябіча і іншых — сотні тысяч. І таму, калі б адгукнуліся тыя, што за дзядзькаквасавай палоскай цягнуцца, то не толькі рэдакцыя не здолела б іх прачытаць і надрукаваць, але, магчыма, не знайшла б і месца (памяшкання) каб змясціць іх.

— Дзядзька Квас, — кажа Дваракоўскі, — патаптаў запэцканымі ботамі чысціню вершаў маладых пушкінцаў. Па-першае, далёка ім да Пушкіна. Па-другое, дзядзька Квас — гаспадар, ён жа 80 гадоў топча зямлю. Многа ўсялякіх ботаў стаптаў. І на старасць топча, здабывае хлеб, малако, мяса. Сабе і вам. Усялякага жыцця спрабаваў. Што ж, мог і не дагледзець: улез з ботамі на вас, маладых, чысценькіх. Не шкодзіць. Выбачайце.

Не журыся, дзядзька Квас,
Пішы ў „Ніву“ больш для нас!

А. Леўшук,
Ціванюкі

ПАДРУЖЫЛІ МЫ

Дарагая рэдакцыя, я з увагай прачытаў артыкул рэд. В. Рудчыка пад загалоўкам „Піянеры ў гарцэраў“ у 32 нумары вашай газеты. З радаснымі і разам сумнымі ўспамінамі глядзеў я на змешчаныя здымкі піянераў. Я, як член інструктарскіх кадраў гарцэрскага лагера ў 26 пачатковай школе, перажыў разам з піянерамі два цудоўныя тыдні.

Артыкул рэд. Рудчыка не поўнасцю перадае чароўнасць лагера. Піянеры не толькі расказвалі пра дасягненні іх роднай Беларусі. То ж яны проста разам з намі пражылі тыя два тыдні! Вось мы ля гарцэрскага камінка, які назвалі „Пазнаёмімся“. Царыць польская і руская песня. Лёгкія гарцэрскія песні пераплятаюцца з рытмічнай і маршавай песняй піянераў. „Салдацкі лёс“ спяваем на дзвюх мовах. Песні льюцца, і ўрэшце вядомая на кожнай геаграфічнай шырыні „Пусть всегда будет солнце“. Гэтая песня пераламвае ўсе лёды. Моўныя клопаты прападаюць. Наш камінок заканчваем маладзёжнай дыскатэкай.

Потым былі супольныя экскурсіі ў горад. Захапляліся мы палацам Браніцкіх, паркам, старымі дамамі горада. Нашы госці былі здзіўлены вялікай колькасцю руж на скверах і вуліцах горада. Разам былі ў кіно. Піянерам асабліва спадабаўся фільм пра Болька і Лёлька.

Я, як беластачанін, не прамінуў нагоды, каб не пахваліцца нашай прамысловасцю. Паказаў піянерам і гарцэрам самыя галоўныя прамысловыя аб'екты Беластока. З беластоцкіх узгоркаў моладзь бачыла прыгожую панараму нашага горада. Там жа на ўзгорку мы распалілі касцёр. І зноў нашы гарцэрска-піянерскія песні плылі рэхам пад горадам. Друг Алек са сваёй неадлучнай гітарай надаваў тон і рытм. А „Белая бяроза“, якую спявала Лена Філіпава, хутка стала любімай песняй лагера.

Доўга можна было б расказваць пра лагернае жыццё, пра фестывалі песні і выступленні Сашы Дасты. Піянеры паказалі нам рускую версію „Капцюшка“. Саша Даста, дасканала пераадзеты, іграў, як стары акцёр з найлепшых сцэн. Успомню яшчэ аб прыгожай пантаміме ў выкананні Весты Трыгуб. Калі пагода была добрая, мы супольна ігралі ў два агні і ў валейбол.

(Працяг на стар. 7)

ZBIGNIEW WODECKI

Фота па заказу

Заказвалі: Крыстына Шульц з Сямяціч, Эва Красоўская з Беластока, Аля Філіпюк і Ірэна Панасюк з Плёсак, Багуся Гарадкевіч з Мастаўлян, Галена Грыгарук з Галадоў.

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: К. купіў у 1955 годзе нерухомую маёмасць прыватнай умовай. Каб атрымаць фармальны тытул уласнасці, ён праз суд сцвердзіў, што набыў уласнасць з-за даўнасці. Пасля гэтага ён атрымаў наказ заплаціць 3 200 зл. падатку. К. лічыць, што паколькі ён поўнасцю заплаціў за зямлю ў 1955 г. а цяпер урэгуляваў судовыя кошты, падатак ад яго не належыцца, а калі і так, то не на такім узроўні. Ён адклікаўся да ваяводскай інстанцыі. Ці можа ён лічыць на тое, што яго звольняць ад падатку, а прынамсі зменшаць падатак?

АДКАЗ: Паводле закону аб падатках ад спадчыны і даравальных запісаў падатак належыцца таксама ад набыцця ўласнасці з-за даўнасці пасля сцвярджэння гэтага судом. Узровень падатку залежыць ад вартасці нерухомай маёмасці. Маёмасць вартасці меншай чым 30 тысяч злотых звольнена ад падатку. Падатак аблічваецца наступным чынам.

Калі маёмасць варта ад 30 тысяч да 50 тысяч, падатак складае суму, роўную 30 працэнтам ад надвышкі звыш 30 тысяч злотых.

Пры маёмасці вартасцю ад 50 да 100 тысяч злотых падатак складаецца з 6000 зл. і 40 працэнтаў ад надвышкі над 50 тысяч зл.

Калі вартасць маёмасці ад 100 да 200 тысяч зл., падатак састаўляе суму 26000 зл. і 48 працэнтаў ад надвышкі над 100 тыс. злотых.

Пры вартасці маёмасці 200 тысяч і да 400 тысяч — плоццаць падатак у суме 74 тысячы і 54 працэнты ад надвышкі над 200 тысяч зл.

Вартасць маёмасці падае ўласнік, аднак фінансавы орган можа ўстанавіць вартасць пры дапамозе экспертаў.

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, пішу да цябе першы раз. Я яшчэ маладая, мне няма яшчэ 18 год, але маю я клопаты з каханнем. Ужо трэці год хаджу з хлопцам. Ён на два гады за мяне старэйшы. Ён мяне вельмі кахае. Мне таксама здавалася, што я яго кахаю, але вось пераканалася, што я яго ўвогуле не кахаю. А гэта, відаць, таму, што пазнаёмілася я (на вяселлі) з іншым хлопцам. Я з ім не хаджу, але ведаю, што моцна яго кахаю. Дарагое Сэрцайка, парай, што мне рабіць. Як паступіць, каб парваць сувязі з першым хлопцам, якога не кахаю і пачаць хадзіць з гэтым новым, якога так вельмі кахаю.

Аліна з Бельска

Аліна! Ну што ж, калі перастала ты кахаць першага хлопца, скажы адкрыта, што не хочаш ужо з ім хадзіць. Вядома, ён, калі так цябе кахае, будзе вельмі перажываць. Але так ужо ёсць з гэтым каханнем у маладосці. Гарачае, палымянае, а гасне ўміг, як салома, калі паявіцца хтосьці іншы, хто больш спадабаецца. Надта „свежанькі" ён, мала яго ведаеш. Пакахала яго з першага погляду. але ці ён цябе — невядома. Калі ты яму падабаешся, ён будзе старацца навязаць з табой сувязі. А калі не — значыць нічога. Трэба й з гэтым пагадзіцца.

Чытачу, які цікавіцца жанчынай і хацеў бы наладзіць з ёю сувязь, а ліст якой быў надрукаваны ў 40 нумары „Нівы", дапамагчы нялёгка. Жанчына не падала ні свайго прозвішча, ні адрасу (ў рубрыцы „Сардэчныя тайны" гэта дазволена), а падпісала ліст толькі „Надзя". Але мо пані Надзя, прачытаўшы гэту заметку, зацікавіцца нашым чытачом (яму 36 год, жыве на вёсцы, яшчэ не паспеў ажаніцца) просім, напішыце да нас, мы маем яго дакладны адрас.

Сэрцайка

Вер-не-вер

Дарагі Астроне, сніцца мне, што памёр мой муж і ляжыць, нараджаны, ў труне, а я думаю, каб яго хутчэй пахавалі, каб ён не ажыў, але бачу: ён міргае вачыма і ў той час накрываюць века труны і забіваюць цвікамі. Я думаю, што добра, што не ўбачыла, што ён ажываў і думаю, каб яго хутчэй закапалі. Так і зрабілі. Я тады стала плакаць, а суседка мне кажа: „Ты казала, што не будзеш па ім плакаць, а плачаш". А я адказала, што я плачу не па ім, а па сабе. І тут прачнулася.

Другі сон. Сніцца мне, што ў той вёсцы, дзе я замужам, сяджу каля школы ў ямцы і бачу, што над ямкай ходзяць людзі, твараў не відаць, толькі бачу жаночыя і мужчынскія ногі. Ямка штораз робіцца цяснейшай. Я думаю: „Якія людзі нядобрыя, ніхто не хоча мне памагчы". Але раптам хтосьці выцягвае мяне з ямкі. Гэта чалавек з той вёскі, я яго знаю. Трэці раз мне сніцца, што я еду з Беластока ў таварным пустым вагоне адна. Хтосьці кажа, што вагон мае выкалеіцца. Я вылажу і гляджу ў адкос, куды мне выскачыць, але ўсё няма такога добрага месца. Але раптам падумала, што тут выскачу, ды нечыя рукі мяне прыціснулі і хтосьці сказаў мне: „Не скачы, стой!" Гэта быў той самы чалавек, што выцягнуў мяне з ямкі ў другім сне.

Ангеліна

Ангеліна, чакае цябе нейкі прыбытак, але будзе гэта прыбытак, які пахне небяспекай. Уважай! Можа, дапаможа табе той чалавек.

Астрон

Этнаграфічнае акенца

Калодзеж у вёсцы Баброўка гм. Чаромха. Ад паверхні зямлі на глыбіню каля 3 метраў да вады і на 1 метр пад вадою яе сцены выкладзены польнымі каменнямі. Ваду чэрпаюць ключкай.

Фота М. Гайдука.

Куток практычных ведаў

ЯК НАВУЧЫЦЦА СТАРЭЦЬ

Які ўзрост можна лічыць пачаткам старасці? На гэта пытанне адназначнага адказу няма. Пачаткам старасці можна было б лічыць узмацняючуюся рэзыгнацыю, жыццё без мараў і жаданняў.

Сёння мы жывем значна даўжэй, чым яшчэ некалькі дзесяткаў год таму назад. Старасць можна было б перасунуць прынамсі на 20-30 гадоў. Як жа прадоўжыць перыяд актыўнага жыцця, як ратавацца перад слабасцю і апатыяй?

Вельмі важным фактарам у старэнні з'яўляецца факт спадчыны. Ёсць сем'і, у якіх члены кожнага пакалення дажываюць да вельмі старога ўзросту. Але хто сапраўды хоча быць вечна маладым, павінен пачаць аб гэтым думаць ужо ў 30-гадовым узросце. Такіх людзей аднак мала. Калі чалавеку ўсяго 30 год, яму здаецца, што да канца жыцця будзе ён здаровым і моцным. Вельмі важнай справай (а не ўсе гэта разумеюць) у прафілактыцы старэння з'яўляецца рух. Яшчэ так нядаўна існаваў погляд, што хто шмат адпачывае, у каго камфортныя ўмовы побыту — перад тым доўгае жыццё. Калісьці людзі выязджалі на дачу і цэлыя дні праводзілі на лежаку. Цяпер разумныя людзі падарожнічаюць, ходзяць, займаюцца спортам, стараюцца пахудзець, а не таўсцець, як калісьці. Разумныя людзі прадаюць машыну і пачынаюць ездзіць веласіпедам.

Людзі, якія жывуць найдаўжэй, харчуюцца вельмі скромна, ядуць пакрысе ўсё, з'яўляюцца актыўнымі і працавітымі. Няма адмалоджваючых лякарстваў. Людзі, якія едуць у спецыяльныя санаторыі, маладзеюць галоўным чынам дзякуючы гімнастыцы, якая дапаможа ім распрастаць плечы і набраць сілы.

Умець старэць гэта не простая справа. Трэба ўмець запраграмаваць свой трэці ўзрост, знайсці вартасці, якія запоўняць жыццё, вызначыць новыя мэты. Не трэба баяцца дапамагаць дзецям у выхаванні ўнукаў. Бо гэтыя ўнукі могуць стаць мэтай вашага жыцця на старыя гады. Не трэба баяцца кухні, добрая кухня можа прынесці вялікае задавальненне на пенсіі. Тое, што раней было толькі вашым хоббі, цяпер можа запоўніць большую частку вашага дня. Трэба згадзіцца з тым, што будуць сівець вашы валасы, але трэба верыць у тое, што сівыя валасы могуць таксама выглядаць прыгожа. Не бойцеся, калі не хочацца вам так доўга спаць. Старому чалавеку шасці гадзін сну зусім дастаткова.

Ці мы састарымся хутка — гэта ў многім залежыць ад нас саміх.

Эскулап

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

УЦЁКІ З УСІМІ ВЫГОДАМІ

Асноўная маса нацысцкіх мільёнаў даўно ўжо не ляжыць на дне і не закапана ў зямлі. Яна пульсуе ў фінансавых артэрыях многіх капіталістычных краін, і асабліва бонскай дзяржавы, выкарыстоўваецца для таго, каб замятаць сляды старых злачынстваў, рыхтаваць і ўчыняць новыя, выратоўваць эсэсаўскіх бандытаў ад заслужанага пакарання.

У гэтых адносінах асабліва тыповая гісторыя былога оберштурмфюрэра СС Ганса Вальтэра Цэх-Нентвіца. Хаваючыся пасля вайны пад імем Іеахіма Нансена, ён стаў у Дзюсельдорфе высокапастаўленым чыноўнікам, начальнікам пашпартнага бюро Зямлі Паўночны Рэйн — Вестфалія, а на грошы з цёмных крыніц набыў фабрыку ў Рэмагені. Цэх-Нентвіц бываў частым госцем у Рэндорфе — асабістай рэзідэнцыі Конрада Адэнаўэра, і быў на ты з тагачасным статс-сакратаром ведамства федэральнага канцлера Гансам Марыя Глобке. Аднойчы, зусім нечакана для Цэх-Нентвіца, паліцыя арыштавала яго для правядзення следства. Адбылося гэта, аднак, толькі пасля таго, як на адным з публічных працэсаў яго імя было раптам названа ў сувязі з масавымі забойствамі на тэрыторыі Польшчы і Савецкага Саюза. У час распачатага супраць яго працэсу Цэх-Нентвіц трымаўся вельмі маўкліва і падкрэслена спакойна. Пракурор запатрабаваў для яго вышэйшай меры пакарання, пажыццёвага зняволення ў катаржнай турме. Аднак Браўншвейгскі суд прысяжных вынес іншы, значна больш мяккі прыгавор: чатыры гады.

Але Цэх-Нентвіцу не давялося адседзець і гэтага тэрміну. На наступны дзень пасля вынясення прыгавору камера № 14 у Ранельбергскай следчай турме, дзе ён сядзеў, аказалася пустой. Эсэсаўскага злачынцу не ўтрымалі ні сем масіўных сталёвых дзвярэй, ні чыгунныя вароты, ні даволі шматлікая варта турмы.

У ноч на 22 красавіка 1964 г. забойца пакінуў сваю камеру ў старанна адпрасаваным касцюме. Падкуплены турэмны наглядчык Дзітэр Цэеман, таксама чалавек з фашысцкім мінулым, нават праводзіў яго. Выйшаўшы з задніх варот высокай турэмнай сцяны, злачынца адразу апынуўся ў абдымках адной са сваіх палюбоўніц Маргіт Штайнхойер. Яго ўжо чакала некалькі паноў у цывільным. Усе яны, не спяшаючыся, уселіся ў белы „Мерседэс", які паімчаўся проста на аэрадром Клаўсхайдэ каля Нардхорна. Тут Цэх-Нентвіц прад'явіў пашпарт на сваё сапраўднае імя і без усялякіх цяжкасцей прайшоў таможны агляд, хоць у час працэсу фатаграфіі злачынцы друкаваліся ў радзе газет з вялікім тыражом. Запраўлены гаручым уласны самалёт аднаго з саўдзельнікаў Цэх-Нентвіца стаяў ужо гатовы да ўзлёту, а пілот атрымаў дакладныя інструкцыі аб маршруце палёту. Самалёт зрабіў некалькі кругоў над спячым Бонам, а затым узяў курс на поўдзень. У Базелі Цэх-Нентвіц упэўнена накіраваўся ў швейцарскі банк і зняў са свайго бягучага рахунку буйную суму.

Аднак бонскія ўлады ўсё яшчэ ўстрымліваліся ад аб'яўлення міжнароднага пошуку ўцёкшага злачынцы. А тым часам ён праз Афіны і Бейрут без усялякіх перашкод ляцеў у Каір. Там ён і быў выпадкова знойдзен праз тыдзень, але не паліцыяй, а... двума заходнегерманскімі рэпарцёрамі — у фешэнебельным атэлі „Атлас". Зусім упэўнены ў сваёй беспакаранасці эсэсаўскі злачынца ахвотна даў інтэрв'ю. З нахабнай ухмылкай ён заявіў: „Я мог бы ў любы момант пакінуць турму ў фраку. Падрабязнасці маіх уцёкаў я, па зусім зразумелых прычынах, расказаць не магу. Але вы яшчэ ўбачыце, што і іншым таксама дапамогуць! У нас вельмі добра пастаўлена інфармацыя або, лепш сказаць, кантакты". Калі гамбургскія рэпарцёры спыталі ў яго наконт характару падпольнай арганізацыі, якая аказвае дапамогу злачынцам ва ўцёках, эсэсавец адказаў: „Гэта зацікаўленая група былых афіцэраў, яна падтрымліваецца кіруючымі сіламі заходнегерманскай эканомікі". Цэх-Нентвіц пацвердзіў, што гэта падпольная група мае свае яўкі ў некаторых еўрапейскіх дзяржавах, але „канцавыя пункты" маршрутаў уцёкшых злачынцаў знаходзяцца за межамі Еўропы. Сам Цэх-Нентвіц праз Эфіопію накіраваўся ў Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку, палітычны клімат якой яму цалкам падыходзіць.

(Працяг будзе).

ТРЫБУНА чытачоў

Гайнаўскія пачыны

Былы Гайнаўскі павет многа ўвагі ўдзяляў грамадскім пачынам. Патрэбы былі вялікія, асабліва пры пабудове дарог.

Ужо мінула два гады ад новага адміністрацыйнага падзелу краіны. Як цяпер маецца справа з гайнаўскімі пачынамі? Аб іх у самім горадзе Гайнаўка я ўжо пісаў. Цяпер хачу напісаць пра Гайнаўскую гміну.

Як паінфармаваў мяне інспектар па справах планавання Аляксандр Вараўко, у гэтым годзе пачалі будаваць дарогу з Прагалёў да шашы Бельск-Гайнаўка, даўжыня 1,5 км, вартасць чыну 1,5 мільёна зл., да кастрычніка выканана праца на 600 тысяч зл., заканчэнне прадугледжваецца ў наступным годзе; зробілі рамонт святліцы ў Дубінах на 106 тысяч зл.; пасадзілі лес на 10 га няўгоддзяў каля вёскі Арэшкава, таксама 4,5 тыс. дрэўцаў і кустоў каля гаспадарчых будынкаў вёскі; наладзілі дарогу з Дубін у Савін Груд, з Трывежы ў Катоўку; жыхары Лазіц наладзілі 300 м дарогі ў Лазіцах.

Найбольш актыўнымі ў грамадскіх пачынах былі члены ПАРП, ЗСЛ, радныя, солтысы і працаўнікі гміны з начальнікам Я. Буйноўскім. Агульная вартасць пачынаў за 9 месяцаў гэтага года дасягае 1.694 тыс., у тым ліку дарогі — 1.030 тыс. зл.

Э. Вайсковіч

Сустрэча ветэранаў

У 35 гадавіну Войска Польскага ў Бельску адбылася сустрэча з членам гарадскога гуртка ЗБоВіД. Сабралася многа людзей, прыехалі госці. Гарадскі гурток ЗБоВіД узнагальваў падпалкоўнік рэзерва Рыгор Амельянюк. Прысутныя ўспаміналі баявы шлях Войска Польскага. Успамінам і размовам не было канца. Нічога дзіўнага, сабраліся ж тут людзі, якія мелі цікавае жыццё.

М. Матвеюк

Ці будзе кіно?

Вёска Галады ляжыць у сямі кіламетрах ад Бельска па дарозе ў Гайнаўку. І аж соромна прызнацца, што тут няма кіно. Калісьці прыязджала яно раз у месяц, ды ўжо больш чым тры гады не прыязджае.

А так многа сёння гаворыцца аб зраўнанні жыцця ў вёсцы з жыццём у горадзе. А вось наш гэты прыклад сведчыць аб зусім іншым.

Жук

У АДКАЗ СІДАРУКУ І ЗАКРОЙШЧЫКУ

Не чапляйцесь мяне, братцы,
Я сяджу у сваёй хатцы,
А пісаць у „Ніву" буду,
Роднай мовы не забуду.

А заклік усім я даў,
Каб часцей кожны пісаў,
„Ніву" нам трэ ўпрыгажваці,
Будуць лепей ўсе чытаці.

Як на з'ездзе сабярэмся,
За дыскусію вазьмемся:
Дзядзька Квас, ці дзед Кастусь,
Закройшчык, ці Сідарук,

Хто на з'ездзе будзе першым,
Напішу яму я вершык.

Хто шчаслівы і здаровы,
Не пакіне роднай мовы,
Сваім словам гаварыцца,
У „Ніве" часта аб'явіцца.

Мне шкада крыху Няплохі,
Абівае сабе бокі,
Як у Бельску ён разжыўся,
То пра „Ніву" ўжо забыўся.

Не давайце мне адказу,
Не хваліце мяне зразу,
Не ўтарыце маім словам —
Будзьце, братцы, ўсе здаровы!

М. Лук'янюк

Добрыя ветры ў нараўскім СКР-ы

У жніўні 1975 г. была створана спулдзельня сельскагаспадарчых гурткоў у гміне Нараўка. Далучылі сюды гурткі з Семяноўкі, Лукі, Тарнопаля, Ляўкова Старога, Скупава, Забалочыны, Крыніцы і Міклашэва. Развіццё кааператыва не ішло лёгка, не было ні будынкаў, ні людзей, якія б добра кіравалі СКРам. Ён быў залічаны да чацвертай катэгорыі.

У 1974 г. кіраваць СКРам пачаў добры арганізатар і грамадскі дзеяч Кастусь Майсеня. Пачалася разбудова і развіццё кааператыва. У вёсцы Ляшукі замест 200 штук свіней гадуецца цяпер 560. У наступным годзе плануецца 1500 штук.

СКР не гадаваў даўней авечак, хоць умовы для гэтага былі. У 1977 годзе купілі стада авечак. Цяпер ужо маюць 200 штук. Гадоўлю авечак пачалі яны, не маючы зусім умоў. Выкарысталі толькі для гэтага прыватныя будынкі ў вёсцы Масева. У гэтым годзе гаспадарчым спосабам у тым жа Масеве пабудавалі аўчарню, а ў наступным годзе створаць умовы для гадоўлі 2000 авечак.

Таксама ў гэтым годзе яшчэ пачнуць будаваць варштаты для рамонту машын. Такім чынам усе машыны СКРу змогуць працаваць без перапынкаў.

СКР у Нараўцы прымае зямлю ад сялян на тэрыторыі ўсёй гміны. У гэтым годзе ўжо загаспадарылі яны 515 гектараў.

Машыны маюць розныя. 57 трактараў з суправаджаючымі машынамі, 6 „Бізонаў" і тры бульбяныя камбайны. У кааператыве працуе 107 асоб, 4 асобы з вышэйшай адукацыяй, 20 асоб з сярэдняй тэхнічнай.

Узраслі даходы кааператыва. За добрыя эканамічныя вынікі нараўскі СКР з чацвёртай катэгорыі перавялі ў другую катэгорыю, узрасла зарплата працаўнікоў. Калектыў людзей, якія тут працуюць, вельмі салідны, некаторых з іх назавем: Ян Дрозд, Ян Трусевіч, сын Міхаіла, Міхал Матысюк, Міхаіл Засім, Ян Трусевіч, сын Канстанціна, Ян Сахарчук, Ян Адамюк і Аляксандр Трусевіч. Калектыў СКР прымае ўдзел у грамадскіх чынах.

Эксперыментальна СКР арганізаваў гадоўлю дзікіх свіней, у іх чатыры мацёры. Прадбачыцца, што ў наступным годзе будзе немалое стада гэтай звярыны. Усё паказвае на тое, што ў недалёкай будучыні нараўскі СКР выйдзе на перадавое месца ў ваяводстве.

Вірскі

Школа адноўлена

Вучні беларускага ліцэя ў Гайнаўцы распачалі новы навучальны год у адрамантаваной школе. Рамонт быў праведзены ў час канікул. Папраўлілі надта ўмовы вучобы. Новая падлога, прыгожыя баазеры ў нашых класах. Новыя полкі для кніжак і іншых навуковых дапаможнікаў. У кожным спецыялістычным класе-кабінеце ўпершыню сабраны падручнікі для карыстання ў час урокаў. Вучні могуць не прыносіць цяпер падручнікаў з хаты.

Дагэтуль было ў нас так, што за патрэбай трэба было бегаць на двор. Цяпер у будынку пароблены „ВЦ" для дзяўчат і хлопцаў. Ёсць умывальнікі з бягучай вадой у кожным класе. Дах нашай школы быў накрыты ацынкаванай бляхай.

У адноўленай школе вучыцца лягчэй і прыемней. Над ходам рамонту ўвесь час наглядаў дырэктар нашай школы мгр Уладзімір Сцепанюк.

Веслава Казак

Авечкі ў Трасцянцы

Сельскагаспадарчая суполка ў Трасцянцы будзе адной з большых ферм гадоўлі авечак у ваяводстве. Цяпер уласнай рамонтнай брыгадай ВСГР у Нарве будуе ў гэтай вёсцы аўчарню, дзе будзе гадавацца 7 тысяч штук авечак. Поле — 1210 гектараў і 340 гектараў лугоў будуць служыць таксама ў асноўным гадоўлі авечак. У тым сэнсе, што сеяць тут будуць расліны, патрэбны на корм. Мабыць, павялічаць яшчэ свой арэал зямлёй з ПФЗ.

Працуе цяпер на камбінаце ў Нарве 140 чалавек. Вартасць днёўкі за папярэдні год раўняецца 205 злотых. Уласнымі сіламі будуюць яны кватэры сваім рабочым. Такім чынам вырастае цэлы рабочы квартал.

(г)

„Рыцар" будзе здымацца ў Белавежы

Белавежская пушча, відаць, спадабалася польскім кіназдымшчыкам. Яшчэ не так даўно здымалі тут свае фільмы Э. і Ч. Пятэльскія, Р. Бер, К. Рыге, Т. Саланевіч, А. Кастэнка, а ўжо рыхтуецца да здымкаў чарговы рэжысёр — Лех Е. Маеўскі, мінулагодні выпускнік фільмовай школы ў Лодзі. У пачатку кастрычніка прыязджаў ён у Белавежу шукаць пленераў для свайго новага, доўгаметражнага мастацкага фільма „Рыцар".

Акцыя фільма будзе разыгрывацца ў 1100 годзе. Галоўны герой будзе вандраваць праз дзікія пушчы. А цяпер, у другой палове XX стаг., дзе шукаць дзікай пушчы, як не ў Белавежы? Таму і Л. Е. Маеўскі думае, каб у Белавежскай пушчы, а асабліва ў запаведніку прыроды здымаць большасць пленераў „Рыцара". Здымкі фільма (у калектыве „Профіль") пачнецца ў красавіку 1979 г. Галоўныя ролі будуць іграць непрафесіянальныя акцёры.

П. Байко.

ЗАПІСКІ НАТУРАЛІСТА

Гліны захоўваюць першыя сляды жыцця

Да глінаў належаць адклады, якія у большасці заключаюць часцінкі дыяметрам менш адной сотай (0,01) міліметра і валодаюць пластычнасцю.

Як толькі Зямля ўступіла ў фазу планетарнага развіцця, цвёрдыя геалагічныя пароды пад уплывам цеплыні, вады і паветра пачалі ператварацца ў гліну. Гліністыя часцінкі ўзялі на сябе тыя рэчывы, якія неабходны для жыцця раслін.

З'яўляецца пытанне: „А што нам да далёкай геалагічнай гісторыі глін, адышоўшай ад нас на больш як на 3 мільярды гадоў? Якое значэнне гэта мае сёння ў сувязі з экалагічным асяроддзем і аховай акружаючай нас прыроды?!"

Аказваецца, што ў прыродзе ёсць поўная дыялектычная залежнасць мінулага з цяперашнім. Каб зразумець законы развіцця грамадства, вывучаюць гісторыю дзяржаў і народаў. Падобная аналогія назіраецца ў агульных рысах і ў прыродзе. Кожнага развагнага чалавека, які сваё жыццё бачыць, не толькі ў матэрыяльным дабрабыце, цікавіць пытанне акружаючага асяроддзя: Што гэта такое, адкуль усё ўзялося, і, урэшце, хто ж я такі, адкуль з'явіўся, куды ідэ разам з цячэннем няўмольнага часу — усёстваральнага і ўсёзнішчальнага?

Пытанне паходжання жыцця на Зямлі ўзнялі філосафы і біёлагі. На жаль, яны не мелі верагодных дадзеных аб мінулым перыядзе гісторыі развіцця арганічнага свету. Геолагі знайшлі сляды жыцця ў марской гліністай фацыі. Тут гліна, папаўшы на вялікую глыбіню, пад уздзеяннем ціску і ўзнятай тэмпературы, прайшла наступныя фазы акамянення: пеліт, аргеліт, сланец і філіт. У гэтай канцавой фазе развіцця філіта, які ёсць не што іншае, як слаісты прыгожы камень, знойдзены ў 1911 г. найстаражытныя сляды жыцця. Было гэта прадугаватае эліптычнае цела верхняга археазоя — у батанічнай сэрцы Скандынавіі. Назвалі гэту знаходку Corycium enigmaticum (мал. 1). Складаецца гэта арганічнае утварэнне з вуглефіцыраваных сіне-зялёных водарасцяў. Пры вуглефікацыі ўсе рэчывы зніклі, а застаўся толькі вугаль, уключаны ў феліт. Узрост гэтых слядоў жыцця ўстаноўлены на 2 мільярды гадоў. Пазней, у 1954 г. у Антарыё знойдзены ў чорных крэмніквагавіках водарасці (мал. 2), бактэрыі (мал. 3) і споры (мал. 4) — прыблізна таго ж узросту. З вышэй сказанага вынікае, што пачатак жыцця адносіцца да глыбокай старажытнасці. Узрост акрэслены метадам радыёактыўнага распаду.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

Найбольш падабаюцца

Ездзіў я па вёсках, спатыкаю аднаго дзядзьку, ён гаворыць мне: „Ізноў, Коля, выпішы мне на цэлы год газеты „Ніву" і „Вспулчэсную", бо яны найлепшыя і найлягчэй чытаць". Прыемна гэта пачуць, тым больш, што я часта цяпер чую такія словы. Хачу напомніць усім, што выпіска беларускай газеты „Ніва" і ўсіх іншых краёвых працягваецца да 25 лістапада г. г. на новы — 1979 год. І найлепшы выхад — выпіска на цэлы год, так як я раблю. Варта, каб усе іншыя пісьманосцы гэтак рабілі.

М. Панфілюк

(Працяг са стар. 5)

Падружылі мы

Кіраўнік групы піянераў друг Галя ўмела не толькі цудоўна расказваць пра родны Навагрудак, але таксама цудоўна спявала беларускія і ўкраінскія песні. Навязалася паміж намі дружба „навсегда". Я атрымаў прыгожую адзнаку камсамола, як прызнанне за добрую апеку над піянерамі. Мы таксама падзякавалі невялікімі падарункамі.

Заканчэнне лагера было парушаючае. Духавы аркестр Багуслава Пшытомскага іграў маршы. Мой голас дрыжэў, калі я вёў развітальны апель. Усе іншыя таксама мелі слёзы ў вачах.

Неўзабаве я выйшаў у Гродна і Навагрудак здымкі з лагера. Тыя поры вогнішчы — найпрыгажэйшыя. Ужо граніца нас не раздзяляе, бо думкі, сэрца і дружба не ведае граніц. Праз год сустрэнемся зноў. Толькі адна просьба: няхай піянеры помняць, што начная ціпіна ў лагеры ад гадзіны 22-ой.

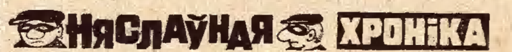
Чувай!

дг. пвд Мар'ян Аляхновіч,
студэнт ФУВ

М. Матвеюк. Атрымалі вашу інфармацыю пра святкаванне 60-годдзя адраджэння незалежнасці Польшчы і 30-годдзя аб'яднання рабочага руху. Вы апісваеце двухдзённыя ўрачыстасці, якія адбываліся ў Бельску з гэтай нагоды. І называеце іх конкурсам. У чым конкурс? У якім сэнсе гэта быў конкурс — няясна. Просім хуценька выясніць гэту справу, тады інфармацыю дамо.

Жук. Пачаў жужжаць ты ў „Ніве" як карэспандэнт і сардэчна цябе вітаем. Чакаем наступных, таксама добрых, канкрэтных інфармацый.

Міліцыйная хроніка запісвае пажары. Вось на калоніі Агароднікі, гміна Харошча, згарэла стадола разам з усім збожжам. Было ўстаноўлена, што пажар гэты ўзнік ад вільготнага збожжа. А на калоніі Бацюты ў гміне Турасць Касцельная згарэў драўляны хлеў і разам жарабіная кабыла, дзесяць штук парасят, сена, канюшына. Прычына — пашкоджанне электрычнай праводкі.

У Саколцы на скрыжаванні вуліц Гродзенскай і пляца Касцюшкі матацыкл „Ява" наехаў на чалавека, які рантоўна ўвайшоў на вуліцу. Цяжка паранены пешахода адвезлі ў бальніцу.

На лініі Саколка-Крынкі, у 3 кіламетрах ад Крынак, „Жук" з Шудзялава сутыкнуўся з самаходам „Застава" з Сідры. Шафёр „Заставы" быў забіты на месцы, а два пасажыры „Жука", цяжка параненыя, былі адвезены ў бальніцу ў Саколцы.

На дарозе са Слойкі ў Шудзялава трактар са Слойкі ў выніку неасцярожнай язды з'ехаў на бок і перакуліўся, прыдушыў шафёра, які памёр на месцы.

У Кляшчэлях самаход „Газ-53", уласнасць насеннай цэнтралі ў Бельску, наехаў на конную фурманку, у выніку чаго едучыя фурманкай дзяўчына, 12 год, хлопец, 15 год, і дзяўчынка, 10 год, былі паранены і знаходзяцца ў бальніцы.

Імпартгумар

ДЭФІЦЫТНАЯ ПРАФЕСІЯ

На старым месцы я не знайшоў агульнай мовы з кіраўніцтвам у адносінах да культуры вытворчасці. На аклад грэх было скардзіцца — добра плацілі, але нармальныя ўмовы не стваралі...

Угавораў іх па-добраму: пастаўце, маўляў, на рабочым месцы каляровы тэлевізар, а не, дык падам заяву. Паставілі нейкую старую скрыню з экранам 27 сантыметраў, сядзі, жмурачыся каля яго, як той кот. Запрасіць калегу з суседняга прадпрыемства на кубак чаю няёмка. Не паважаюць, скажа, цябе тут.

Плюнуў і пайшоў.

Іду ўладкоўвацца ў адну ўстанову. Газетка пісала, што тэрміновa патрабуецца там работнік майго профілю.

Будынка салідная, адна шыльда, лічы, тысячы паўтары каштуе, бо ў чаканцы выканана. Вось гэта па майму густу. Не люблю, ведаеце, усялякіх шырпатрэб. Заходжу ў аддзел кадраў.

— Вам, здаецца, начальнік патрабуецца, — кажу.

Кадравік плюскае вачыма за люстэркамі акуляраў.

— Начальнік у нас ёсць. Праўда, зараз ён у адпачынку, але ёсць.

— А мо намеснік патрэбен? — цікаўлюся. — Якая ў вас катэгорыя? — пытаюся, каб адразу ж аклад прыкінуць.

— Першая, — кажа кадравік. — Усе пяць штатных адзінак намаў занятыя.

— Дык можа, — пытаю, — начальнік аддзела вам трэба? На меншае, — кажу, — я не пагаджуся, прывык у начальніках хадзіць.

— Усе начальнікі ў нас ёсць.

— Дык чаго ж, — абураюся я, — вы людзям галовы кампасціруеце, аб'яву ў газетцы змяшчаеце такую?

— Дазвольце, — кажа кадравік, — нічога такога ў друку мы не публікавалі.

Я раскладваю перад ім газету.

— А тут што напісана? — тыцкаю пальцам. — Напісана: патрабуецца начны вахцёр, аплата па дамоўленасці...

— Усё правільна, — абрадаваўся збянтэжаны кадравік. — Вахцёр патрабуецца, але ж не начальнік.

Тут ужо была мая чарга здзіўляцца.

— Вы што? — пытаюся. — Першы дзень на кадрах сядзіце? Вартавая ў Цяжмашы кантору іхнюю — намам па забеспячэнню праходзіў. Вахцёрам у харчгандлі працаваў — камерчаскім дырэктарам лічыўся. Аднаго разу нават у намах кіраўніка трэста хадзіў. Фігура!

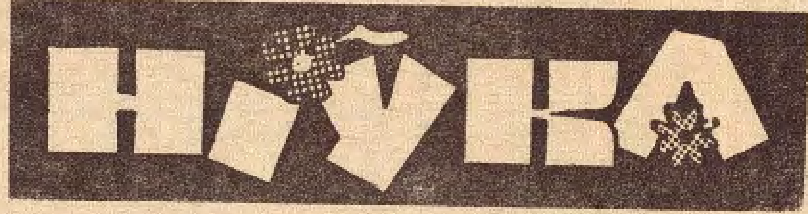
— Стоп, стоп! — кажа кадравік. — З гэтага і трэба было пачынаць. Праходзіць вы ў нас будзеце намам начальніка, пяты нам у нас на вашай стаўцы сядзіць, вахцёрам афармлен.

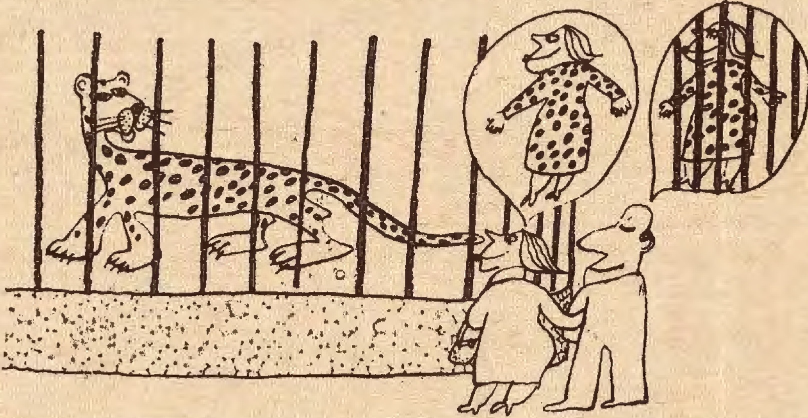
— Вось гэта, — кажу, — ужо сур'ёзная размова. Малой паперу, сам я не вельмі пісьменны. Толькі ўмова — тэлевізар каляровы...

К. Ісмагілаў

Чаго ў спорце не бывае!

ЧАГО МАЎЧЫШ?

Маладая задрыпанка гаворыць мужу:

— Дарагі, ты з'еў першы пірог, які я спякла. Я хачу заўтра спячы новы. Як табе падабецца гэта? Ну што ты маўчыш, скажы ж мне! Ну скажы хоць што-небудзь! Ну падай хоць прыкметы жыцця!

ЗДУРЭЎ

— Тата, я больш не ў сілах несці сястрычку. Можна, я панясу замест яе торбу з бутэлькамі?

— Ты здурэў, Міколка! А раптам ты яе ўпусціш?

З УСПАМІНАЎ ДОКТАРА ЗНАХАРУКА

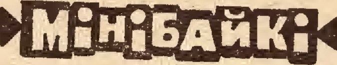
— Доктар, я страшна хвалююся, гэта ў мяне першая ў жыцці аперацыя.

— Я таксама: вы мая першая пацыентка.

ЖАДАННЕ

Раздражнёны прафесар Казяўка крычыць жонцы, якая доўга збіраецца, каб адправіцца з ім у тэатр:

— Калі ты, урэшце, будзеш гатовая? Назаві мне хоць дату!

ТРЫМАЕ СЛОВА

— Слова даў не піць. Не п'ю!
Нават грамаў сто!
І не п'е, як не даюць...
Ці няма за што.

ПАДЗЕЛ ПРАЦЫ

Усталявалася слава
Аб іх на рабоце цвёрда:
Намеснік рашае справы,
Дырэктар — красворды.

„МАКСІ" І „МІНІ"

„Разумнік" жыве па таксе:
Узважыць усё, прыкіне,
Каб грошай было „максі",
Ну, а работы — „міні".

ПРАЎДАЛЮБ

За праўду ён гатоў у бой,
Сядзець не будзе дома —
Не за другіх (само-сабой!),
А за сябе, вядома.

Міхась Скрыпка

— Вам пашанцавала, я, урэшце, такі вырваў ваш хворы зуб!

Яго сумленне было настолькі вялікадушна, што дазваляла яму рабіць амаль усё.

ГУМАР З БАРАДОЮ

САБАЧЫ РОД

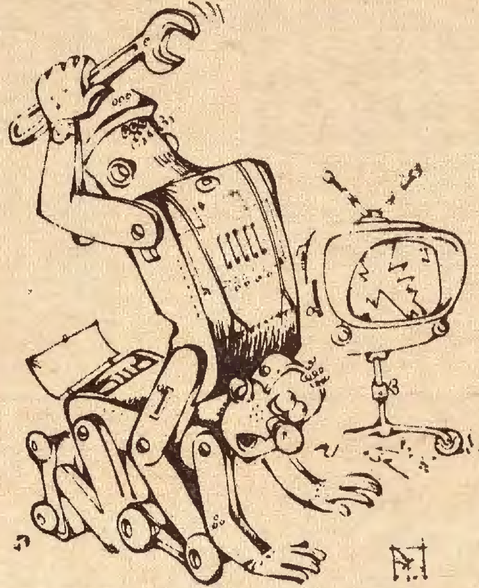
Паны здорава любяць сабак. Дык вось я і хачу расказаць наконт сабак. А гэта дзеялася якраз на кірмашы. Ходзіць пан гладкі, тоўсты, з нагі на нагу пераваьваецца, за ім жонка з дачкою, і кожны з іх вядзе па маленькім цюцянятку на вяровачцы.

Дык вось жа ходзіць пан паміж вазамі, дзе свінні прадаюцца, а дзядзькі свіней навезлі — цэлая процьма, на кожным возе калі не адно, то двое. Хадзіў, хадзіў пан ды й давай з дзядзькоў смяяцца:

— Што мужык, то й свіння, што мужык, то й свіння!

А адзін дзядзька не сцярпеў:

— Што паненя, то й цюценя, што пані, то й сучка, што пан, то й сабака!

— Калі ты навучышся шанаваць тэхніку?

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ

Прышла да дзеда Тамаша, які славіўся мудрасцю, маладзіца ды й пытае:

— А што гэта, скажыце, абазначае, калі да мяне ластаўка ў хату заляцела?

— Скажу, — адказаў дзед Тамаш. — Гэта ў цябе або дзверы, або вокны былі адчыненыя.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Удава-габраўка прыносіць суседу зарэзаць курыцу:

— Я заўсёды разлічваю на вашу бескарыслівую дапамогу.

— Тады пакліч лепш Хрысто, ён жа вегетарыянец.

*

Афіцыянта спыталі, якое яго самае запаветнае жаданне. Ён адказаў сарамліва:

— Каб наведвальнікі абедалі дома, а чаявыя пасылалі па пошце.

*

Паліцэйскі: — Сіньёр, вытлумачце, якім чынам вы збілі гэтага пешахода.

Шафёр: — Я не збіваў яго! Я спыніўся, каб даць яму прайсці, а ён ад здзіўлення самлеў!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Галіны Ювюк з Барысаўкі змяшчаем песню

ZAKOCHANI, BO MŁODZI

z repertuaru Tadeusza Rossa
słowa: Krzysztof Logan
muzyka: Andrzej Leleń

Niepotrzebne im słowa,
wyjaśnienia, powody,
zakochanym wystarczy
tylko trochę swobody.
By im nikt nie przeszkadzał
i morałów nie prawił,
żeby mogli się kochać,
żeby mogli być razem.

Wszyscy zakochani
we wszystkich miastach świata
podobni są do siebie
nagle w środku lata.
Wszyscy zakochani
potrafią jeszcze marzyć,
wszyscy zakochani,
najmłodsi i starzy.

Tu, w Alejach, w Łazienkach,
przy pomniku Chopina
staruszkowie wertują
najpiękniejsze wspomnienia.
Tak jak kiedyś są młodzi,
choć kondycji brakuje,
w duszy wielkie podboje,
więc serduszko szwankuje.

Wszyscy zakochani...

Gdy się czasem wydarzy
mały dramat lub kłótnia,
zakochani skłóceni,
ale tylko do jutra.
Młodzi szybko się godzą,
burza wkrótce przechodzi,
znowu ręce splatają,
zakochani, bo młodzi.

Wszyscy zakochani...

З „Весніка Задрыпоніі"

З ВЫШЭЙШЫХ СФЕРАЎ

Сваю першую кніжку паэт Салавейчык выпусціў з такім прысвячэннем: „Маёй жонцы, без атсутнасці якой я не змог бы нічога напісаць".

СЕРВІЗ НЕ ДРЭМЛЕ

Усю кінапрадукцыю свету можна ўмоўна падзяліць на дзве няроўныя часткі: фільмы цікавыя і нудныя. А на нудным сеансе глядач мае поўнае права заснуць і пачаць храпці, што, натуральна, служыць дадатковым раздражняючым фактарам для рэшты публікі. Што рабіць? Адміністрацыя аднаго з кінатэатраў у Дэтройце знайшла выйсце: пры кожным крэсле тут вісіць невялічкая вазачка, з якой выглядае курыная пяро. Калі хто і захрапе, сусед тут жа бярэ пяро і казыча спячаму кончык носа. Храп, вядома, спыняецца, ды й суседу, як бы там ні было, забава: фільм жа нудны!

У СВЕЦЕ СУР'ЁЗНЫХ ДЗІВАКОЎ

Чарлз Дарвін у аўтабіяграфіі пісаў, што схільнасць да калекцыянавання сыграла значную ролю ў яго навуковай дзейнасці. Збіраў усялякія прадметы: ракавіны, штэмпелі, манеты і мінералы.

Калі ў вас у кватэры халадна, паўтарайце паўтарайце сам сабе: „Мне цёпла, цёпла, цёпла..." Праз пэўны сем месяцаў самаўнушэння вам стане цёпла, а праз семвосем — горача.